

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA**

Evidenčné číslo: 102003/B/2024/36145806865025028

**POSTAVENIE ČÍNY V MEDZINÁRODNOM
OBCHODE**

Bakalárska práca

2024

Jozef, Slabáš

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA**

**POSTAVENIE ČÍNY V MEDZINÁRODNOM
OBCHODE**

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné podnikanie

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodného obchodu

Vedúci záverečnej práce: Ing. Anabela Luptáková, PhD.

Bratislava 2024

Jozef, Slabáš

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že bakalárska práca bola vypracovaná samostatne s uvedením každej použitej literatúry.

Dátum:

.....
Jozef Slabáš

Pod'akovanie

Touto formou by som chcel vyjadrit' úprimnú vd'aku vedúcej záverečnej práce Ing. Anabele Luptákovvej, PhD. za odbornú pomoc, ochotu a odborné znalosti, ktoré mi boli nápomocné pri vypracovaní bakalárskej práce.

ABSTRAKT

SLABÁŠ, Jozef: *Postavenie Číny v medzinárodnom obchode*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Vedúci/vedúca záverečnej práce: Ing. Anabela Luptáková, PhD. – Bratislava: OF, 2024, 54 s.

Predmetom bakalárskej práce je na základe viacfaktorovej analýzy preskúmať postavenie Číny v medzinárodnom obchode a navrhnúť scenáre vývoja úlohy Číny vo svetovom hospodárstve. Práca sa skladá z 5 kapitol a obsahuje 1 obrázok a 9 grafických znázornení. Prvá kapitola je venovaná historickému kontextu otvárania čínskej ekonomiky a aktuálnemu postaveniu Číny v svetovom hospodárstve. V druhej kapitole sú špecifikované ciele bakalárskej práce a následne uvedené metódy skúmania problematiky. Ďalším zámerom práce je analýza pozície Číny v rámci svetového hospodárstva, s dôrazom na jej podiel na pridanej hodnote. Následne skúma čínsky zahraničný obchod, čím poukazuje na transformáciu a štrukturálne zmeny, ktorými prešla. Práca hodnotí bilaterálne vzťahy Číny so Slovenskou republikou. Záverečná časť sa zaoberá otázkou, či sa Čína stane svetovou supervelmocou aj napriek vnútorným problémom, ktorým čelí.

Kľúčové slová:

Belt and Road, Čína, export, hrubá produkcia, import, medzinárodný obchod, pridaná hodnota, transformácia

ABSTRACT

SLABÁŠ, Jozef: *The Postition of China in the International Trade*. University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce: Department of International Trade – Advisor: Ing. Anabela Luptáková, PhD. -Bratislava OF, 2024 54 pages

This Bachelor's thesis utilizes a multi-factor analysis to investigate China's position in international trade and proposes scenarios for the future development of China's role in the global economy. The thesis is structured into five chapters and includes one figure and nine graphs. The first chapter delves into the historical context of China's economic opening-up and its current status in the global economy. The second chapter outlines the objectives of the Bachelor's thesis and presents the research methodology employed. The thesis subsequently examines China's position within the global economy, with a focus on its share of value added. Then explores China's foreign trade, highlighting the transformation and structural changes it has undergone. The thesis assesses China's bilateral relations with the Slovak Republic. The concluding chapter addresses the question of whether China will rise to become a global superpower despite the internal challenges it faces.

Keywords:

added value, Belt and Road, China, export, gross output, import, international trade, transformation

Obsah

Zoznam obrázkov	8
Úvod.....	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	10
1.1 Historický vývoj Číny.....	10
1.1.1 Vývoj v 20. storočí.....	14
1.2 Aktuálne postavenie v svetovom hospodárstve	16
1.2.1 Belt and Road Initiative	16
1.2.2 Členstvo Číny v medzinárodných organizáciách.....	18
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	22
3 Výsledky práce	24
3.1 Postavenie Číny z pohľadu svetovej produkcie.....	25
3.2 Vzťahy Číny so Slovenskou republikou	29
3.3 Teritoriálna a komoditná štruktúra zahraničného obchodu Číny.....	32
3.4 Vyhliadky do budúcnosti	41
4 Záver	46
Zoznam použitej literatúry	48

Zoznam obrázkov

Obrázok 1: Vizuálne znázornenie expanzie BRICS, rok 2023	21
---	----

Úvod

Postavenie Číny v medzinárodnom obchode prešlo v priebehu histórie viacerými zmenami. Úlohou práce je preskúmať postavenie Číny v medzinárodnom obchode a navrhnúť scenáre vývoja čínskej ekonomiky v globálnom kontexte. V úvode práce sa venujeme historickému vývoju čínskej ekonomiky, ktorý nám pomôže lepšie pochopiť kontext jej súčasného stavu a prekonaných transformácií. Následne preskúmame aktuálne postavenie Číny vo svetovom hospodárstve, s dôrazom na členstvá Číny v medzinárodných organizáciách a vlastné iniciatívy. Kľúčovou bude iniciatíva Belt and Road, vďaka ktorej budeme môcť lepšie pochopiť rozvojové stratégie Číny. Následne premostíme ku kvantitatívnym ukazovateľom, ktoré využijeme na analýzu pridanej hodnoty Číny na svetovom outpute. V trende kvantitatívnych ukazovateľov budeme pokračovať a preskúmame teritoriálnu a komoditnú štruktúru zahraničného obchodu Číny, s cieľom odhaliť trendy v štruktúre zahraničného obchodu, čo nám pomôže objasniť postavenie Číny v medzinárodnom obchode. Ďalej sa budeme venovať bilaterálnym vzťahom Číny so Slovenskou republikou, rozsahom spolupráce a možnosťami jej rozšírenia. V závere práce sa zameriame na predstavenie možných scenárov vývoja úlohy Číny v globálnej sfére a jej stratégiami.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

V úvodnej kapitole bakalárskej práce sa zameriame na historický vývoj Číny a aktuálne postavenie Číny v svetovom hospodárstve. Poznanie historického kontextu je kľúčové pre pochopenie danej problematiky. Ako povedal Konfucius: „Študovať históriu znamená poznať prítomnosť a predvídať budúcnosť.“. Pochopenie historického vývoja Číny je esenciálne pre pochopenie jej aktuálneho postavenia a zmien, ktoré prebehli. Následne sa dostávame k aktuálnemu postaveniu Číny v svetovom hospodárstve, v prvej časti preskúmame iniciatívu Belt and Road a jej význam pre Čínu. V druhej časti sa sústredíme na členstvo Číny v medzinárodných organizáciách, pričom si prejdeme viacero nadnárodných organizácií, ktorých je členom a aký význam zohráva jej členstvo v nich pre samotnú Čínu, ako aj pre danú organizáciu.

1.1 Historický vývoj Číny

Historický vývoj vysvetľuje okolnosti súčasného stavu krajiny a určuje jej budúcnosť a vytvára predispozície, či už nadviazanými vzťahmi so zahraničím, vybudovaním infraštruktúry, ekonomickým postavením alebo politickým prostredím v krajine. Z toho dôvodu je zmysluplné poznať históriu Číny predtým, ako sa dostaneme k postaveniu Číny v medzinárodnom obchode.

Východiskovým bodom bude pre nás **dynastia Qin**, ktorá existovala v rokoch 221 až 207 pred Kristom a má zásadný význam v histórii Číny. Predstavuje začiatok zjednotenej Číny po storočiach vojnových konfliktov. Dynastia Qin zaviedla niekoľko administratívnych a politických konceptov, ktoré ovplyvnili Čínu na stáročia, vrátane konceptu cisárstva.

Začiatok dynastie predstavovalo dobytie väčšiny východoázijského kontinentu kráľom Qin, čo znamenalo koniec obdobia bojujúcich štátov. Po dobytí štátov sa kráľ Qin deklaroval za cisára. Dynastia Qin je známa implementáciou reforiem ako štandardizáciu váh a meradiel, meny a čínskeho písma.

Avšak napriek svojmu úspechu, dynastia Qin padla. Jedným z dôvodov bola nadmerná koncentrácia moci v rukách cisára, s čím nesúhlasila vládnuca elita a populácia. Ďalším dôvodom boli prísne politiky, ako napríklad vysoké dane a nútená práca. Okrem spomenutých faktorov dynastii nepomohla ani rapidná expanzia a vysoké výdavky na stavebné projekty. Koncom pre dynastiu Qin bola smrť prvého cisára v roku 210 pred

Kristom, ktorá spustila mocenské boje a nakoniec viedla k povstaniu, ktoré definitívne ukončilo etapu dynastie Qin. (PINES, 2016)

Dynastia Han (202 pred n.l. – 220 n.l.) bola druhou dynastiou cisárskej Číny, rozdelená na obdobie Západnej Han (202 pred n.l. – 9 n.l.) a Východnej Han (25 n.l. – 220 n.l.). Prerušená bola nakrátko dynastiou Xin, ale po neúspechu bola opäť obnovená dynastia Han.

Postupne došlo k odklonu cisára Wu od legalizmu ku konfucianizmu. Cisár otvoril Hodvábnu cestu a vyjednával mier s kočovnými kmeňmi. K ďalším úspechom dynastie patrí vynález kompasu, papiera alebo ťažného vozíka. Avšak kľúčovým faktorom v odkaze dynastie Han bolo otvorenie Hodvábnej cesty, ktoré pre Čínu znamenalo prepojenie so stredozemím. Otvorenie Hodvábnej cesty predstavovalo významný míľnik v medzikultúrnej transmisii, umožňujúc výmenu tovaru, myšlienok a kultúrnych hodnôt. (MARK, 2020)

Kvôli problémom v dynastiách ako nárast korupcie na cisárskom dvore, vysoké dane a hladomor došlo k povstaniu „žltých turbanov“. Porážka v bitke pri Červených útesoch viedla k rozdeleniu krajiny na tri kráľovstvá, čo označuje pád dynastie Han.

Obdobie šiestich dynastií bolo obdobím politickej fragmentácie a kultúrnej výmeny. Charakterizované bolo rýchlym nástupom dynastií na juhu a zakladaním kráľovstiev a dynastií kočovníkmi na severe, taktiež charakteristikou tohto obdobia boli vojnové konflikty, ktoré spôsobili signifikantný pokles obyvateľstva. Avšak aj napriek vojnám a nepokojom toto obdobie prinieslo nové myšlienky a inovácie.

Obchod zohrával kľúčovú úlohu počas obdobia šiestich dynastií, existoval silný trh s exotickými tovarmi a diaľkové obchodné trasy ako hodvábna cesta. Čínski remeselníci sa učili zahraničné techniky práce s kovom a výrobky zo zlata a striebra sa stávali čoraz populárnejšími. Okrem obchodu špecifikom obdobia bolo zavádzanie kočovníckych zvykov a zahraničných remesiel. (PANG, 2023; CLYDESDALE, 2021)

Suijská dynastia bola krátka (581 – 618), ale zjednotila Čínu po období šiestich dynastií. Úspechy dynastie zahŕňali rozšírenie územia, pozemkové ako aj právne reformy a výstavbu Veľkého kanála, ktorý mal pomôcť pri transporte potravín a armády.

Dynastia však trpela prepychom, povstaniami a vojenskými neúspechmi. Ich obrovské výdavky na paláce a projekty vyvolávali nespokojnosť a dopomohli k vojenským neúspechom, kvôli nedostatku financií. Narušili sa aj obchodné vzťahy s okolitými

krajinami. Na druhej strane sa však dynastia snažila zlepšiť život poddaných reformami a výstavbou už spomínaného Veľkého kanála.

Po neúspechoch vo vojne a povstaniach Suijská dynastia bola zvrhnutá. A podobne ako aj pri dynastií Qin úloha dynastie Sui bola skôr pripraviť cestu pre nastupujúcu dynastiu Tang, ktorá bola ďalším zlatým obdobím v histórii Číny. (CARTWRIGHT, 2017)

Tangská dynastia bola označovaná ako zlatý vek reformy a kultúrneho pokroku. Druhý cisár dynastie, Taizong sa stal príkladným vladárom, zaviedol reformy v spoločenskej štruktúre, vláde, armáde, vzdelávaní a náboženských praktikách. Počas obdobia vlády dynastie sa dostala ku kontrole nad vládou jediná ženská vládkyňa Číny Wu Zetian.

Prvý cisár dynastie, Taizong pochádzal čiastočne z tureckého pôvodu, čo znamenalo, že bol oboznámený s problémami nomádskych nájazdníkov a preto prijal opatrenia na ochranu obchodných trás. Za vlády Tangskej dynastie sa obnovil obchod z Indie, Strednej Ázie a Blízkeho východu. Hlavné mesto sa stalo jedným z najviac kozmopolitných miest na svete, kde tisíce zahraničných obchodníkov prispievalo k bohatej kultúre. Toto obdobie bolo spočiatku charakteristické toleranciou voči rôznym kultúram, pokiaľ nedošlo k zvýšeniu napätia medzi čínskymi a zahraničnými obchodníkmi. Čo viedlo k legislatívnym opatreniam zakazujúcim sociálny kontakt medzi Číňanmi a cudzincami a neskôr k zákazu všetkých cudzích náboženstiev.

Tieto opatrenia znamenali oslabenie politického vplyvu Tangskej dynastie v Strednej Ázii. Po porážke Tangských vojsk tureckými a arabskými pri rieke Talas, začala postupná degradácia politického vplyvu v regióne. Následne došlo ku vzbure armády, ktorá dobyla dnešný Peking, čo vyústilo do dlhoročnej vzbury. Tangská dynastia už potom nikdy nezískala plne svoju pôvodnú silu a v priebehu ďalšieho storočia sa fragmentovala. (MARK, 2016)

Dynastia Sung vládla Číne od roku 960 do 1279. Bola rozdelená do dvoch období, Severná a Južna dynastia. Aj napriek inváziám a intrigám bola označovaná ako éra obchodného rozmachu. Dynastia Sung bola založená generálom Zhaom zjednotením oblastí, zabezpečil stabilitu čím vytvoril príležitosť pre nadväzovanie obchodných vzťahov.

Obchod a ekonomika rozkvitli a to najmä v metropole Kaifeng, ktorá bola známa jej priemyslom, vrátane tlače, textilu a porcelánu. Čína vyvážala hodváb, čaj, ryžu a med' výmenou za kone, ťavy alebo drahé kovy. Prosperita, ktorú dynastia dosiahla bola značne

ovplyvnená práve rozmachom obchodu. Dynastia čelila hrozbám zo severu v podobe Mongolov. Obchod musel ustúpiť kvôli politickým a vojenským konfliktom. V roku 1279 sa zrútila a bola nahradená dynastiou Yuan.

Významným momentom histórie Číny bolo prvé použitie papierových peňazí, práve počas dynastie Sung. Najprv začali používať jiaozi, ktoré sa dávali obchodníkom namiesto mincí lebo mince boli náročné na transport. Neskôr papierové peniaze, huizi, zavedené na financovanie vojny a následne emisia viac papierových peňazí na financovanie ďalšieho konfliktu. Nakoniec hodnota papierových peňazí klesla tak, že ich nahradilo striebro alebo hodváb. (PFAFF, 2010; CARTWRIGHT, 2017)

Dynastia Yuan vznikla v roku 1271, porazením dynastie Sung. Prvým vládcom bol Kublajchán. Snažil sa o zjednotenie Číny a podporu medzinárodného obchodu. Počas vlády Kublajchána došlo k opätovnému návratu k papierovým peniazom. Aj napriek Mongolskému pôvodu sa z časti prispôbil čínskym tradíciám ale zabezpečil aby vždy moc zostala v rukách Mongolov. Napríklad rozdelením poddaných do 4 oficiálnych tried, pre každú triedu boli samostatné pravidlá a tresty. Samozrejme najvyššou triedou boli Mongoli.

Kublajchán sa pokúsil o expanziu do Japonska a Juhozápadnej Ázie, avšak neúspešne. Ale aj napriek neúspechu to otvorilo Čínu svetu. Veľkú úlohu pre obchod, výmenu technológií a komunikáciu Číny s Európou zohral Marco Polo.

Po úspešnom vládnutí Kublajchána nasledovali krátke a neúspešné vlády. Kombináciou viacerých faktorov došlo ku koncu dynastie Yuan. Koniec dynastie ohraničila vzbura čínskych roľníkov. (CARTWRIGHT, 2019)

Dynastia Ming dosiahla bezprecedentný rast populácie a ekonomickej prosperity. Stabilita a reformy v poľnohospodárstve umožnili ekonomický rast a nárast obchodu so zahraničím. Obchodné politiky zo začiatku neboli moc flexibilné, ale postupom času sa uvoľnili. Čína sa stala miestom stretávania obchodníkov a pritiahla španielskych, portugalských a holandských obchodníkov. Do Číny prúdilo obrovské množstvo zlata a striebra, najmä z Európy. Otvorenie obchodu pomohlo aj pri potlačení pirátstva, ktoré bolo problémom, dokým vláda nebola nútená investovať do námornej flotily. Otvorenie obchodu prinieslo do Číny nové produkty, ako sú arašidy, tabak, kukurica, paradajky.

Okrem podpory obchodu bola dynastia Ming charakteristická používaním brutálnej sily na zabezpečenie stability a udržanie si moci. Tak ako to bolo aj zvykom dynastia čelila

vážnej korupcií, ktorej riešením boli kruté tresty. V 16. a 17. storočí sa vyskytli opakujúce sa prírodné katastrofy, ktoré oslabili dynastiu a spôsobili povstania. Nakoniec práve povstania s inváziami viedli k zániku dynastie. (UGGERUD, 2023)

Dynastia Čching, pôvodný pôvod vládcov dynastie je z druhej strany Veľkého čínskeho múru. K moci sa dostali v roku 1644 pri obsadení Pekingu a následnom zjednotení krajiny. Spočiatku sa dynastií darilo, rozšírila svoje pôsobenie na územie Mongolska, severovýchodnej Číny, Tibetu a Taiwanu. Obchod počas dynastie moc neprosperoval, lebo zahraničným obchodníkom bolo povolené vstupovať a obchodovať len v Macau. Aj keď sa obchod postupne povoľoval vládcovia si stále kontrolovali jeho rozsah.

Prvá a druhá ópiová vojna otvorili Čínu kolonizácií západnými krajinami. Po porážke Číny si Európske mocnosti vynútili obchodné prístavy a územia ako je napríklad Hongkong. A Čína bola nútená poskytnúť mocnostiam doložku najvyšších výhod a obchodovať s nimi.

Na konci 19. a začiatku 20. storočia Čína čelila hroziacej invázii cudzincov a tlaku na modernizáciu spoločnosti. V roku 1912, po niekoľkých pokusoch o reformy, posledný vládca abdikoval, čo znamenalo oficiálny koniec dynastie Čching. Zánik dynastie Čching symbolizoval koniec tradičného impériového poriadku a začiatok modernizácie Číny. (QUAN, 2023)

1.1.1 Vývoj v 20. storočí

Na začiatku 20. storočia zažívala Čína vnútorné a vonkajšie tlaky. Krajina bola oslabená korupciou, hospodárskym úpadkom, vnútornými konfliktmi a imperialistickými tlakmi zo strany Japonska a západných mocností.

Dôsledkom faktorov došlo k vypuknutiu revolúcie, za začiatok revolúcie sa považuje vypuknutie násilností v meste Wuhan 10. októbra 1911. Neskôr sa nepokoje rozšírili. Kľúčovým momentom bolo vyhlásenie vzniku Čínskej republiky vodcom hnutia 1. januára 1912 v Pekingu. To znamenalo koniec cisárskej Číny a novú etapu politického usporiadania v Číne.

Po vzniku Čínskej republiky nasledovalo hektické obdobie, typické politickými zmenami a nestabilitou. Rozličné frakcie bojovali o moc, čo viedlo k občianskej vojne a intrigám. Okrem vnútorných problémov došlo k invázií japonských vojsk na územie Číny počas druhej svetovej vojny. Vzhľadom na nestabilitu, vnútorné tak ako aj vonkajšie

problémy Číny počas tohto obdobia prebrali prioritu nad ekonomickým rozmachom a obchodom so zahraničím.

Koniec tohto obdobia označuje výhra Mao Ce-tunga v občianskej vojne s Komunistickou stranou Číny a následne vyhlásenie vzniku Čínskej ľudovej republiky.

Mao sa dostal k moci prostredníctvom Čínskej občianskej vojny. Po nástupe k moci Komunistická strana pod vedením Mao Ce-tunga – „nespochybniteľného vodcu Komunistickej strany a čínskeho ľudu“ (ČÁKY, 2004) začala presadzovať radikálne sociálne a ekonomické reformy prostredníctvom kampane na podporu priemyslu a kolektivizácie pôdy. Jeho politiky masových kampaní, ako **Veľký skok vpred** a **Kult osobnosti**, však viedli k tragickým dôsledkom. Medzi dôsledky jeho politik patrili hladomor, masové perzekúcie a úmrtia miliónov ľudí.

Cieľom komunistickej strany bolo vytvoriť z Číny nezávislú a sebestačnú ekonomiku. Zahraničný obchod bol používaný len ako prostriedok industrializácie. Import a export bol riadený plánom, ktorý nezohľadňoval trhovú mechanizmus a ani vývoj svetovej ekonomiky. V prvých rokoch bola Čína uzavretá a až časom, hlavne po smrti Mao Ce-tunga, sa začala otvárať svetu. (DRAKOVÁ, 2013)

Smrť Mao Ce-tunga označuje koniec éry komunistickej Číny a obdobie transformácie Číny z uzavretej ekonomiky na krajinu, ktorá chce spolupracovať so svetom.

Avšak Čína sa nachádza v ťažkom ekonomickom a politickom období, spôsobeným práve neúspešnými reformami na konci s **Kultúrnou revolúciou**. Po smrti Mao Ce-tunga sa predsedom strany stal ním určený nástupca Hua Guofeng. Hua sa snažil obnoviť ekonomiku avšak jeho politiky stratili podporu a tak sa vrátil na politickú scénu Deng Xiaoping. Čína následne začala nadväzovať kontakty a tvoriť spojenectvá. V rámci diplomatických vizít čínski delegáti navštívili Severnú Kóreu, Japonsko a Spojené štáty. Ale aj napriek diplomatickým krokom zostala Čína naďalej izolovaná od Sovietskeho zväzu. Ďalšou výraznou zmenou bol odklon od triedneho boja k ekonomickému rozvoju. Kľúčovým bodom bolo prijatie ekonomických reforiem známych ako Štyri modernizácie, reformy sa týkali modernizácie poľnohospodárstva, priemyslu, vedy a techniky zároveň s vojenskou modernizáciou. Bola prijatá aj nová verzia ústavy, ktorá zostala až dodnes. Ústava zdôrazňuje zahraničnú pomoc pri modernizácii a rozvoji. Všetky tieto zmeny spoločne umožnili Číne otvoriť novú éru reforiem a otvárania sa svetu.

1.2 Aktuálne postavenie v svetovom hospodárstve

Po smrti Mao Ce-tunga sa začala Čína otvárať a postupne meniť na Čínu ako ju dnes poznáme. Nastúpil Deng Siao-pching a začal uvádzať nové ekonomické reformy zdôrazňujúce otvorenosť, modernizáciu a decentralizáciu. Tieto reformy prilákali zahraničné investície a posilnili rast Číny.

V období od roku 1990 do začiatku 21. storočia zažila Čína výrazný hospodársky rast. Z pôvodne uzavretej krajiny sa stala svetová výrobná veľmoc zameraná na export. Industrializácia, urbanizácia a modernizácia viedla k výraznému zlepšeniu životnej úrovne.

Čína sa postupne začínala viac a viac angažovať na multilaterálnej úrovni. Práve angažovanosť v medzinárodných organizáciách je dôležitá pri posudzovaní postavenia krajiny v medzinárodnom obchode, pretože členstvo v organizáciách prináša mnoho výhod a umožňuje krajine presadzovať svoje politiky aj globálne.

1.2.1 *Belt and Road Initiative*

One Belt, One Road alebo Belt and Road Initiative je rozsiahly infraštruktúrny projekt Číny, ktorý vznikol v roku 2013. Jeho základy položila už národná stratégia Going Global z roku 2000. Cieľom iniciatívy je prehĺbovať integráciu v rámci regiónov, podporovať obchod a ekonomický rast. Belt and Road Initiative sa považuje za jednu z najambicióznejších infraštruktúrnych projektov a relatívne rýchlo dosiahol veľký úspech, pripojilo sa viac ako 150 krajín. Iniciatíva slúži pre Čínu vytváraním trhov pre čínske firmy, presmerovaním priemyselnej kapacity do zahraničia, alebo ako príležitosť nadviazať a posilniť vzťahy s partnerskými krajinami. Naopak pre ostatné regióny slúži Belt and Road Initiative ako príležitosť pre rozvoj a pomoc pri výstavbe infraštruktúry, vytvorením dopytu, ponuky či poskytnutím finančnej pomoci. BRI pôsobí vo viacerých regiónoch, kľúčovým regiónom je Stredná Ázia, kde bol osobne nadviazať spoluprácu Xi Jinping. Kľúčovou bola práve pre jej strategickú polohu medzi Európou a Čínou. Avšak medzi strategické regióny patria aj krajiny ASEAN, Afrika a Blízky Východ. Význam Belt and Road Initiative pre Čínu je markantný, čo potvrdzujú diplomatické návštevy Xi Jingpinga, ktorý sa okrem Strednej Ázie ponúkol ako mediátor pri vyjednávaní mieru medzi Saudskou Arábiou a Iránom. Podľa výskumov Svetovej banky, ak sa projekt dokončí, tak by sa mohli znížiť transportné časy o 12 %, navýšiť obchod na škále 2,7 % až 9,7 %, zároveň zvýšiť zisk až o 3,4 % a najpodstatnejšie pomôcť 7,6 miliónu ľudí z extrémnej chudoby. (RUTA, 2018)

Financovanie projektov v rámci iniciatívy bolo však náročné a niektoré krajiny sa dostali do dlhov voči Číne. Vplyv finančnej náročnosti zahraničných projektov pre Čínu bol citeľný v domácom prostredí a tak rastúca ekonomická nespokojnosť viedla k zmene postoja verejnosti ku zahraničným výdavkom. A tak Xi Jinping hovorí teraz o „malých, ale krásnych“ (The Economist, 2023) investíciách, čím sa mení pôvodný postoj k projektu storočia. Dôvodom bola hlavne nadmerná štedrosť Číny, čím sa stala najväčším veriteľom rozvojového sveta a pokrok iniciatívy sa tak spomalil.

Belt and Road Initiative je však vnímaná rôzne. Okrem pozitívnej strany BRI existuje aj jej protipól. Krajiny ako napríklad India vnímajú BRI ako bezpečnostnú hrozbu, lebo Čína si vďaka BRI získava vplyv a strategické pozície v jej okolí. Príkladom môže byť prístav na Srí Lanke, ktorý Čína pomohla v rámci iniciatívy vybudovať, ale následne Srí Lanka nemala ako splácať pôžičky a tak je na najbližších 99 rokov vlastníkom prístavu Čína. (REDDY, 2022) Obavy Indie sú odôvodnené, keďže toto nie je ojedinelý prípad a Čína za posledné roky viditeľne zvyšuje jej prítomnosť v Indickom oceáne, taktiež skoro celá hranica Indie bude obklopená jedným z koridorov BRI, ktorý bude prechádzať cez sporné územie Kašmír. Tento príklad poukazuje aj na ďalšiu kritiku BRI spojenú s budovaním mega projektov, ktoré následne nie sú dostatočne využívané a tak sa dané krajiny stávajú dlžníkmi Číny. Okrem toho často pri budovaní projektov pohľadávky získava práve Čína a v niekoľkých prípadoch aj bez konkurzu, čím si môže stanoviť vyššie než trhové ceny za daný projekt. Ďalšími problémami s čínskymi investíciami je porušovanie práv duševného vlastníctva, nútený transfer know-how a nedostatok reciprocity. Pomimo ekonomických hrozieb niektoré projekty BRI predstavujú aj environmentálne hrozby. Na ilustráciu môžeme použiť elektrárne vybudované na Mekongu, ktoré vytvárajú hrozbu pre lokálny ekosystém a populáciu žijúcu popri rieke.

Prítomnosť Číny je citeľná aj v Európe, Čína tvorí 20,5 % importu tovarov EÚ a je tretím najväčším partnerom EÚ v exporte s podielom 8,8 %. (Eurostat, 2024) Zároveň sú zjavné aj snahy podporiť vzťahy medzi EÚ a Čínou a to prostredníctvom navrhovanej investičnej dohody medzi Čínou a EÚ, ktorú sa zdá byť až nemožné dosiahnuť. Najväčšou prekážkou sú záruky dodržovania ľudských práv a dodržiavanie ďalších štandardov EÚ, ktoré podľa všetkého Čína nie je ochotná zaručiť. Ale aj napriek tomu sa Čína angažuje v projektoch členských štátov EÚ. Nemusíme ísť ani ďaleko, hneď susedná krajina, Maďarsko obdržala pôžičku od Číny financovanú v rámci BRI na vybudovanie Srbsko-Maďarského železničného projektu. Predpoklady hovoria, že projekt bude dokončený do

roku 2025 avšak predpoklady naznačujú, že Maďarsku bude trvať ďalších 979 rokov, kým sa im investícia splatí. Ďalšou krajinou EÚ, ktorá sa rozhodla pre spoluprácu s Čínou bolo Taliansko. Taliansko podpísalo investičný pakt vo viere, že to bude pre neho znamenať navýšenie exportov do Číny. Avšak Taliansko sa rozhodlo nepredĺžiť túto dohodu aj kvôli kritike od EÚ a NATO. Na rozdiel od Talianska, sa Maďarsko nezmenilo svoj názor, ale naopak rozhodlo sa spoluprácu ešte rozšíriť na bilaterálnu spoluprácu medzi Čínou a Maďarskom v oblasti budovania kapacít bezpečnosti a presadzovania práva v rámci BRI. Plánované sú taktiež nové projekty ako závod v hodnote 7,3 miliardy eur na výrobu batérií firmou CATL, čím si vybuduje postavenie v dodávateľských reťazoch elektrických vozidiel v EÚ. (DEZENSKI, 2024; KAŠŤÁKOVÁ, LUPTÁKOVÁ, DRUŽBACKÁ, 2022)

1.2.2 Členstvo Číny v medzinárodných organizáciách

Oficiálny vznik **Organizácie spojených národov** (OSN) sa datuje od 24. októbra 1945. (ROSPUTINSKÝ, 2011) Ratifikáciou Charty OSN piatimi stálymi členmi Bezpečnostnej rady: Čínou, Spojenými štátmi americkými, Francúzskom, Ruskom a Spojeným kráľovstvom.

Problém pre Čínu nastal keď: „od komunistickej revolúcie v Číne v októbri 1949 obsadzoval Taiwan miesto Číny, pretože Spojené štáty blokovali členstvo Čínskej ľudovej republiky v OSN“ (MOONIS, 2021). To znamenalo pre Čínsku ľudovú republiku, že Čína bola v OSN reprezentovaná Taiwanom a vzhľadom na politiku jednej Číny oboch štátov nebolo riešenie jednoduché.

Čínska ľudová republika sa snažila situáciu niekoľkokrát vyriešiť a nahradiť zastúpenie z Taiwanu svojím vlastným, avšak neúspešne. Jedným z dôvodov boli aj snahy Spojených štátov amerických o presný opak. Až 25. októbra 1971 schválilo Valné zhromaždenie OSN s väčšinou hlasov uznesenie, ktoré znamenalo obnovenie všetkých práv Čínskej ľudovej republiky v OSN a okamžitom vylúčení zástupcov z Taiwanu. (MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA, 2014)

Hlasovania Číny v rámci OSN sa zhodujú s piatimi princípmi, ktoré boli zakotvené už v dohode medzi Čínou a Indiou. Jedná sa najmä o princípy vzájomného rešpektu územia, suverenity a nezasahovania do vnútorných záležitostí iných štátov. Čína používa svoje členstvo na presadzovanie týchto princípov avšak až od roku 2011. V roku 2011 došlo k invázií NATO do Líbye, ktorú považuje Čína za príklad toho, ako Spojené štáty a západ

využívajú humanitárne obavy na ospravedlnenie agresie a zmien režimu silou. Dovtedy sa Čína zväčša neangažovala pri hlasovaniach spojených s mierovými misiami OSN. Hlavným dôvodom bolo vnímanie mierových misií OSN ako pokus o zásah do suverenity štátov. Ale to sa zmenilo a Čína zaujíma výraznú pozíciu najmä čo sa týka otázok suverenity. (EVANOVÁ, 2012; COUTAZ, 2021)

Svetová obchodná organizácia je medzinárodná organizácia, ktorej cieľom je liberalizácia a spravodlivosť obchodu. Dosiahnuť svoj cieľ sa snaží prostredníctvom stanovovania pravidiel a riešenia obchodných sporov. Čína je členom WTO od roku 2001. Členstvo pre Čínu ako aj pre iné krajiny znamená mnoho výhod. Ako napríklad širší prístup na svetové trhy, zníženie obchodných bariér, priestor pre riešenie obchodných sporov, zlepšenie medzinárodného imidžu.

V poslednej správe Sekretariátu WTO o Číne, Sekretariát pozdvihuje pokračujúci rast HDP, pokroku v znižovaní chudoby a opatreniach prijatých na zmiernenie ekonomických dopadov pandémie COVID-19. Okrem toho chváli úsilie Číny o liberalizáciu svojho finančného sektora a rozvoj telekomunikačného priemyslu. Avšak existujú aj výzvy, ako potreba reforiem v presadzovaní duševného vlastníctva, závislosť na importe poľnohospodárskych produktov a vplyv pandémie na letecký a námorný sektor. Ale aj napriek výzvam ekonomická odolnosť Číny a trvajúce politické iniciatívy ukazujú jej záväzok voči udržateľnému rastu a rozvoju. (WTO, 2021)

Medzinárodný menový fond je medzinárodná organizácia, podporujúca menovú spoluprácu, stabilitu výmenných kurzov a uľahčuje medzinárodný obchod. Založený bol v roku 1944, Čína sa stala členom v roku 1945, spočiatku bola reprezentovaná Čínskou republikou. Až v apríli 1980 bola reprezentovaná Čínskou ľudovou republikou. Od roku 2016 je čínska mena RMB zahrnutá do koša SDR, čo odráža rastúci ekonomický význam Číny a jej úsilie o integráciu do globálneho finančného systému.

V súčasnosti sa Čína snaží rozšíriť svoj vplyv v globálnom menovom riadení. Preto postupne zvyšovala svoje príspevky do MMF, keďže hlasovacie práva v MMF sú priradené podľa výšky príspevkov. Čína sa tak dostala na tretie miesto po Japonsku a Spojených štátoch. Domáce úsilie Číny sa sústreďujú hlavne na dosiahnutie udržateľného ekonomického rastu, znižovanie chudoby a modernizáciu priemyslu. V zahraničí Čína rozširuje svoj vplyv cez iniciatívy ako Belt and Road initiative, s cieľom posilniť konektivitu a spoluprácu medzi regiónmi.

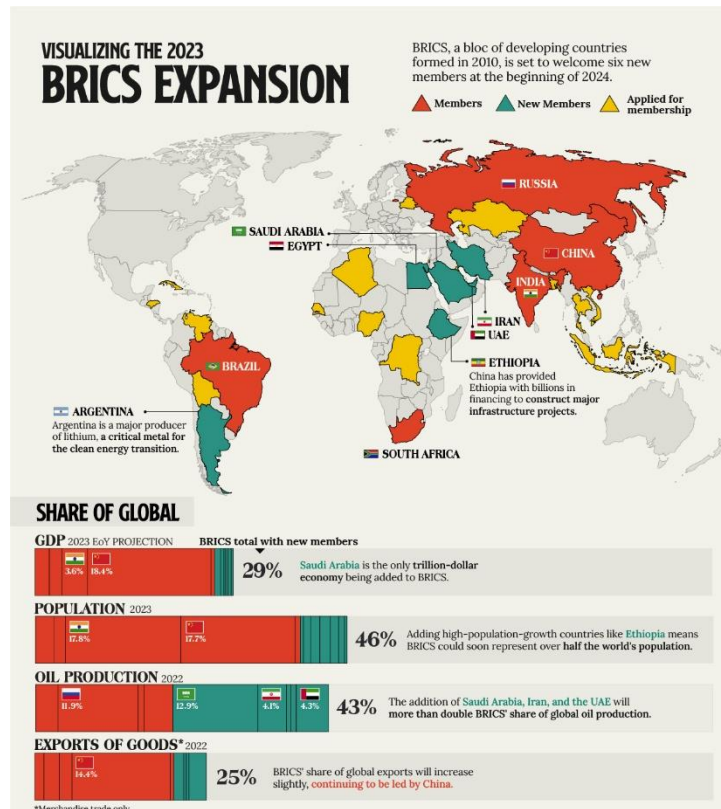
Okrem toho Čína volá po presune zamerania mimo USA. To zahŕňa presadzovanie reforiem v medzinárodných finančných inštitúciách a propagáciu alternatívnych rezervných mien na zníženie závislosti od USD. Tieto snahy odrážajú ambície Číny preformovať medzinárodný menový systém tak, aby lepšie zohľadňoval jej vlastné ekonomické a politické záujmy. (WANG, 2017)

Okrem už spomínaných organizácií je Čína členom **G20**. G20 je medzinárodné fórum skladajúce sa z 19 krajín, krajín EÚ a Africkej únie. Úlohou zoskupenia je riešiť problémy súvisiace s globálnou ekonomikou, ako môžu byť udržateľný rast, či finančná stabilita. Fórum bolo založené v roku 1999 ako odpoveď na globálne krízy a od finančnej krízy v roku 2008 sa aspoň raz ročne uskutočňujú samity. Taktiež v roku 1999 Čína dostala pozvanie do skupiny G8, avšak Čína odmietla, hlavne preto lebo sa videla stále ako rozvojová krajina a zároveň témy diskutované v G8 neboli v tom čase pre Čínu relevantné. Zoskupenie G20 v Číne vnímané ako dôležitý kanál pre komunikáciu s vládami. Pre rozvojové krajiny G20 predstavuje možnosť nájsť novú úlohu v globálnom prostredí. Avšak efektívnosť G20 poklesla po riešení finančnej krízy, čo môže byť spôsobené aj rozšírením agendy zoskupenia po kríze.

Ďalším zoskupením je **BRICS**, ktorého členmi je 5 rozvojových krajín a to Brazília, Ruská federácia, India, Čína a Juhoafrická republika. V roku 2024 sa do zoskupenia začlenili aj Argentína, Etiópia, Irán, Egypt, Saudská Arábia a Spojené arabské emiráty. Na obrázku 1 môžeme vidieť vizuálne znázornenie členských krajín s novými členmi a krajinami, ktoré požiadali o členstvo. Zároveň nám znázorňuje podiel krajín BRICS na globálnom HDP, populácií, produkcii ropy a exporte. S novými členmi podiel krajín BRICS na globálnom HDP je 29 %. Až 46 % svetovej populácie obýva krajiny zoskupenia a produkcia ropy krajín BRICS predstavuje 43 % svetovej produkcie, hlavne vďaka novým členom. Signifikantný je aj 25 percentný podiel BRICS na svetových exportoch. Zo štatistík môžeme načrtnúť dynamiku v rámci zoskupenia, keďže je možné vidieť dominanciu Číny v HDP a taktiež aj exportoch, ktoré výrazne prevyšujú hodnoty ostatných členov. Čo dalo Číne vedúce postavenie, ktoré sa avšak niektorí členovia boja, že by mohlo preústiť do dominancie. Problémom pre BRICS sa môžu stať vzťahy medzi členmi, príkladom sú vzťahy Indie s Čínou, ktoré sú napäté kvôli neriešiteľnému územnému sporu a obavám Indie z rozširovania pôsobenia Číny v jej okolí. Taktiež väčšina sťažností proti Číne vo WTO, bolo podaných rozvojovými krajinami, vrátane Indie a Brazílie. Napäté vzťahy medzi členskými krajinami predstavujú hrozbu pre ďalšie fungovanie zoskupenia. A tak ak Čína

chce, aby sa vzťahy medzi členmi prehľbovali, mala by sa snažiť pôsobiť ako usmerňujúca sila v rámci skupiny. To znamená obmedziť svoju geopolitickú súťaž, aby nepôsobila ako hrozba pre členské štáty. (ŠIMALČÍK, 2021; MAZZOCCO, PALAZZI, 2023)

Obrázok 1: Vizuálne znázornenie expanzie BRICS, rok 2023

Zdroj: <https://www.visualcapitalist.com/visualizing-the-brics-expansion-in-4-charts/>

Čína je zapojená do mnohých medzinárodných organizácií a jej významnú úlohu sme mohli vidieť v každom z uvedených príkladov. Navyše Čína prejavuje spoluprácu aj s organizáciami, kde nie je členom, ako je napríklad OECD. Hoci Čína nie je oficiálnym členom tejto organizácie, od roku 1995 spolupracuje s ňou v rámci dialógu a výmeny skúseností. (OECD, 2018) Tieto príklady svedčia o angažovanosti Číny v globálnom prostredí a poukazuje na snahy Číny o posilnenie medzinárodnej spolupráce a diplomacie.

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom práce je preskúmať postavenie Číny v medzinárodnom obchode a navrhnúť scenáre vývoja čínskej ekonomiky v globálnom kontexte.

K dosiahnutiu hlavného cieľa je nutné stanoviť aj **parciálne ciele**.

- 1) Zhodnotiť historický vývoj otvárania čínskej ekonomiky v kontexte s aktuálnym postavením Číny vo svetovom hospodárstve.
- 2) Popísať rozvojové stratégie Číny so zameraním na Belt and Road Initiative.
- 3) Preskúmať podiel pridanej hodnoty Číny na svetovom outpute.
- 4) Identifikovať dynamiku teritoriálnej a komoditnej štruktúry zahraničného obchodu Číny.
- 5) Zhodnotiť bilaterálne vzťahy Číny a Slovenskej republiky.

Pre účely riešenia bakalárskej práce formulujeme nasledovnú výskumnú otázku.

Bude Čína svetovou supervelmocou aj napriek vnútorným problémom, ktorým čelí?

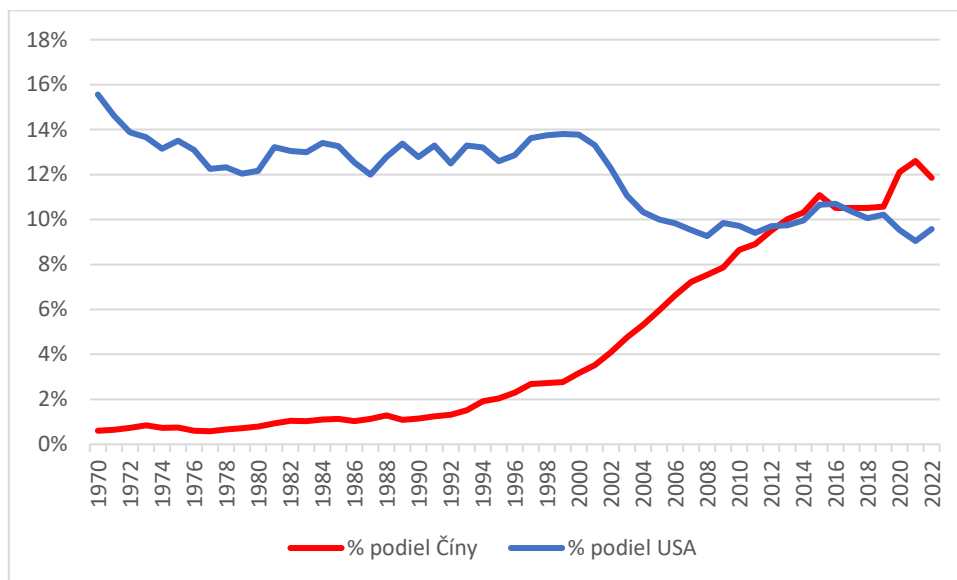
Údaje v bakalárskej práci boli čerpané predovšetkým zo zahraničných a domácich vedeckých odborných článkov. Pri vypracovaní bakalárskej práce sme využili viaceré kvalitatívne metódy vedeckej práce. Zameranie časti súčasného stavu riešenej problematiky doma a v zahraničí bolo orientované hlavne na zber údajov, syntézu a ich následnú interpretáciu. Dôvodom nato je hlavne obsah danej časti, a to historický vývoj Číny a aktuálne postavenie Číny vo svetovom hospodárstve. Primárnym zdrojom informácií vo výsledkoch práce boli databázy World Bank, OECD, TradeMap a NBS. Následne sme analyzovali získané obchodné dáta. Pre ich kompaktné a zreteľné vyobrazenie sme vytvorili vizuálne znázornenia daných dát. V mnohých prípadoch grafických zobrazení sme využili komparatívnu metódu, ktorá bola použitá pre lepšie pochopenie hodnôt. Graf zobrazujúci vývoj čínskych investícií v SR bol ovplyvnený obmedzenou dostupnosťou údajov z Národnej banky Slovenska. Najaktuálnejšie finálne zverejnené dáta boli k dispozícii len k roku 2021. Z dôvodu, že údaje z predošlých rokov boli uvádzané v slovenských korunách, a ich prepočet na eurá by mohol viesť k zavádzajúcim informáciám, graf zobrazuje len obdobie od roku 2009. Pri grafoch v podkapitole Postavenie Číny z pohľadu svetovej produkcie bola limitáciou nášho výskumu nedostupnosť niektorých údajov, ktoré boli v čase publikácie bakalárskej práce najaktuálnejšie za rok 2020. Rovnako aj graf 3 bol limitovaný dostupnosťou údajov z rovnakej databázy. Grafy zobrazujúce teritoriálnu a komoditnú

štruktúru zahraničného obchodu Číny zobrazujú viaceré obdobia. Konkrétne rok 2023, ktorý je najaktuálnejším dostupným rokom v čase publikácie bakalárskej práce. Ďalším rokom je rok 2013, ktorý je dôležitým rokom z dôvodu zavedenia iniciatívy BRI. Posledným vyobrazeným rokom je rok 2003 pre rovnomerné rozdelenie časových období v grafickom znázornení. Záverečná časť práce analyzuje a formuje závery zo zhromaždených údajov.

3 Výsledky práce

Čína je často v literatúre spomínaná ako exportná veľmoc, dôvod pre dané pomenovanie môžeme vidieť z grafu 1. Graf nám znázorňuje porovnanie percentuálneho podielu Číny a USA na celkových exportoch. Môžeme vidieť rýchly rast Číny od obdobia 90 rokov 20 storočia. Graf znázorňuje údaje od roku 1970 do roku 2022, ktoré boli najaktuálnejšie dostupné údaje. Z grafu je značne vidieť úspech transformácie Číny. Za kľúčové momenty môžeme považovať už počiatky čínskej transformácie, ktoré siahajú do 70 rokov 20. storočia. V tomto období boli zavedené tzv. socialistické trhové hospodárstvo, ktoré umožnilo súkromné podnikanie a otvorilo Čínu zahraničnému obchodu.

Graf 1: Porovnanie percentuálneho podielu Číny a USA na svetových exportoch

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov World Bank

Ďalším krokom bol vstup Číny do GATT. Tieto kroky Číny vybudovali pevnú základňu pre jej budúci ekonomický rast. Ako naznačuje graf od 90 rokov môžeme vidieť gradiálny avšak rýchly nárast podielu Číny na svetových exportoch. Potom nasledovala séria ďalších krokov, ktoré viedli k masívnemu nárastu investícií, rozvoju infraštruktúry a znižovaniu obchodných bariér. Významnými momentami bol vstup Číny do WTO, zavedenie daňových stimulov pre exportérov a liberalizácia finančného sektora. Vďaka týmto zmenám sa Čína dostala na poprednú priečku najväčšieho svetového exportéra. Na grafe je znázornený aj moment, keď podiel exportov Číny presiahol podiel Spojených štátov, k tomu došlo v roku 2013. Podiel Spojených štátov potom ešte jeden krát presiahol podiel Číny. Avšak odvtedy sa Čína drží na prvej priečke. Podiel Spojených štátov je znázornený

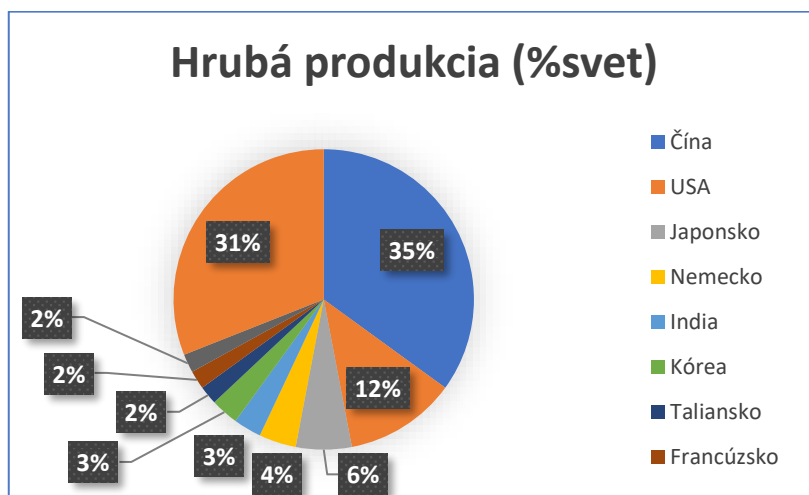
pre lepšie pochopenie evolúcie Číny. Čína, ktorá v 70 rokoch nebola ani konkurenciou pre Spojené štáty, dosiahla v období pár desiatok rokov bod, kedy má navrch od Spojených štátov. Tento ekonomický fenomén, ktorý sme mohli sledovať viedol k jej aktuálnemu postaveniu v medzinárodnom obchode, ktoré si bližšie priblížime v nasledujúcej podkapitole.

3.1 Postavenie Číny z pohľadu svetovej produkcie

Čína je relevantným hráčom v medzinárodnom obchode. Dôvodov na to je niekoľko. Iba samotný fakt, že Čína je druhá najľudnatejšia krajina sveta jej zabezpečuje relevanciu. Okrem toho je Čína druhou najväčšou ekonomikou podľa nominálneho HDP a prvou v parite kúpnej sily. Avšak najčastejšie sa spomína ako exportná veľmoc, čo si zaslúžila vďaka jej výrobnnej sile. Na koláčovom grafe svetovej hrubej produkcie môžeme vidieť podiel krajín na svetovej hrubej produkcii, podľa údajov OECD. Najväčší podiel tvorí Čína s 35 % svetovej produkcie, potvrdzujúc jej dominantné postavenie. Dôležité je podotknúť, že len 6 krajín dosahuje viac ako 3 % svetovej produkcie a ďalšou krajinou v poradí za Čínou sú Spojené štáty s 12 % svetovej produkcie, čo nám ilustruje až absurdnú dominanciu Číny. V prepočte dosahuje produkcia Číny takmer trojnásobok produkcie Spojených štátov.

Čína v dnešnej dobe obsadzuje prvotnú pozíciu v svetovej hrubej produkcii. Pre vizualizáciu jej dominantného postavenia sa môžeme bližšie pozrieť na koláčový graf svetovej hrubej produkcie, ktorý znázorňuje podiel krajín na svetovej hrubej produkcii. Dôležité je podotknúť, že len 6 krajín dosahuje viac ako 3 % svetovej produkcie a ďalšou krajinou v poradí za Čínou sú Spojené štáty s 12 % svetovej produkcie, čo nám ilustruje až absurdnú dominanciu Číny. V prepočte dosahuje produkcia Číny takmer trojnásobok produkcie Spojených štátov.

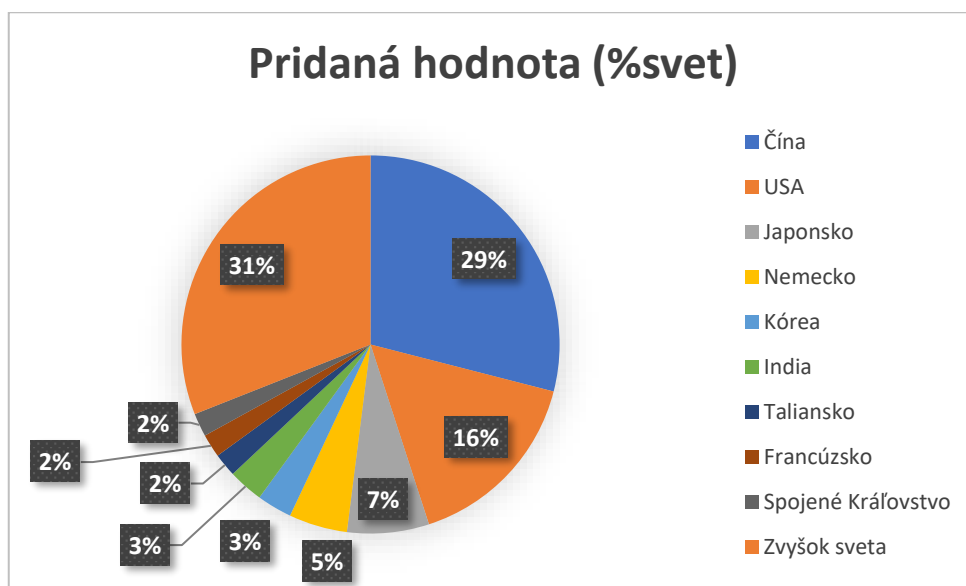
Graf 2: Percentuálny podiel hrubej produkcie podľa krajiny za rok 2020

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov OECD

Na ďalšom grafe, ktorý nám znázorňuje percentuálne vyjadrenie podielu krajín na pridanej hodnote môžeme vidieť, že Čína obsadzuje druhú priečku za USA. To nám naznačuje, že Spojené štáty vyrábajú zväčša produkty s vyššou pridanou hodnotou ako Čína. Výpočet pre pridanú hodnotu je hrubá produkcia mínus zakúpené polotovary. Dôležité je však podotknúť, že v posledných rokoch je v Číne jednoznačne vidieť posun k produkcii tovarov s vyššou pridanou hodnotou. Je reálne očakávať, že Čína v najbližších rokoch dorovná podiel USA, prípadne ho aj prekoná.

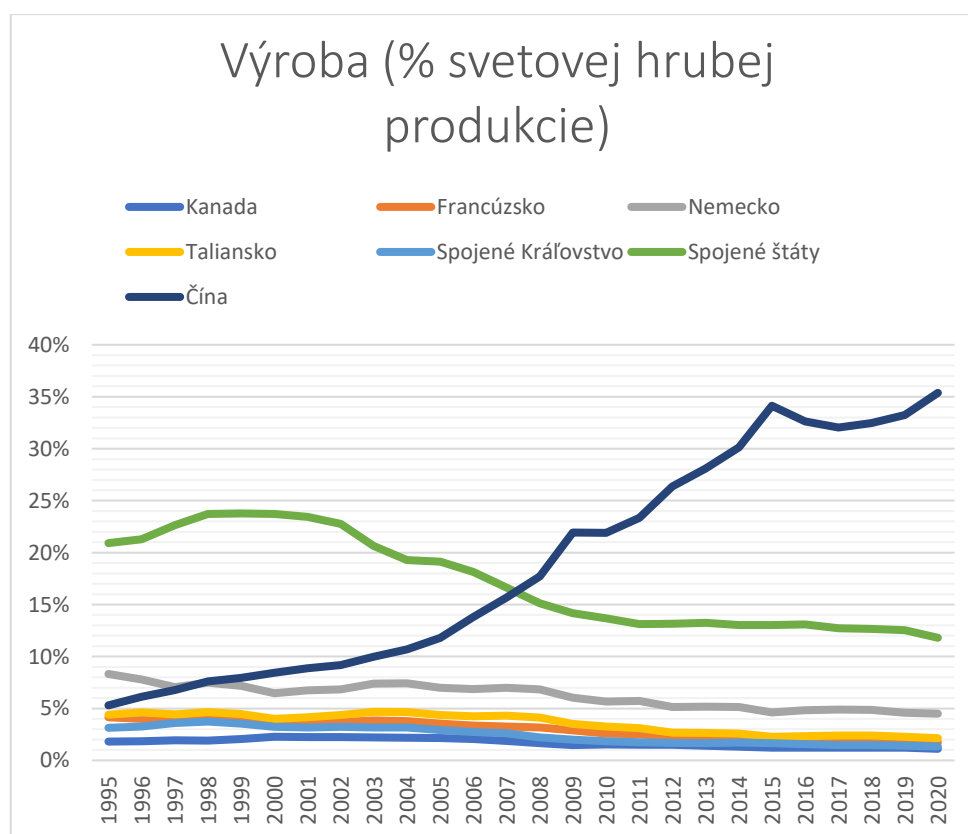
Graf 3: Percentuálny podiel pridanej hodnoty podľa krajiny za rok 2020

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov OECD

Nasledujúci graf 4 nám vyjadruje vývoj podielu na svetovom outpute v percentách za obdobie od roku 1995 do 2020. Znárodných je top 8 krajín v rebríčku svetového outputu. Na grafe môžeme vidieť prudký nárast produkcie Číny počas daného obdobia. Tento nárast podielu Číny bol spôsobený kombináciou faktorov. Zásadne sa o nárast zaslúžili ekonomické reformy a vstup Číny do viacerých nadnárodných organizácií. Ďalšími faktormi mohli byť pomerne nízke mzdy v porovnaní s rozvinutými krajinami, čím bola Čína atraktívna destinácia pre zahraničné investície, čím stimulovala výrobu a export. Okrem toho Čína investovala do vzdelávania, infraštruktúry a nárast strednej triedy v Číne spôsobil aj zvýšenie domáceho dopytu. Na druhú stranu je viditeľný pokles produkcie pri ostatných znázornených krajinách. Značný pokles je viditeľný na podiele Spojených štátov, ktorý klesol z jeho maxima skoro 25 % na 12 % v roku 2020. Posledné roky grafu ale môžu byť skresľujúce vzhľadom na pandémiu Covid-19.

Graf 4: Percentuálny podiel krajín na svetovom outpute za obdobie od roku 1995 do 2020

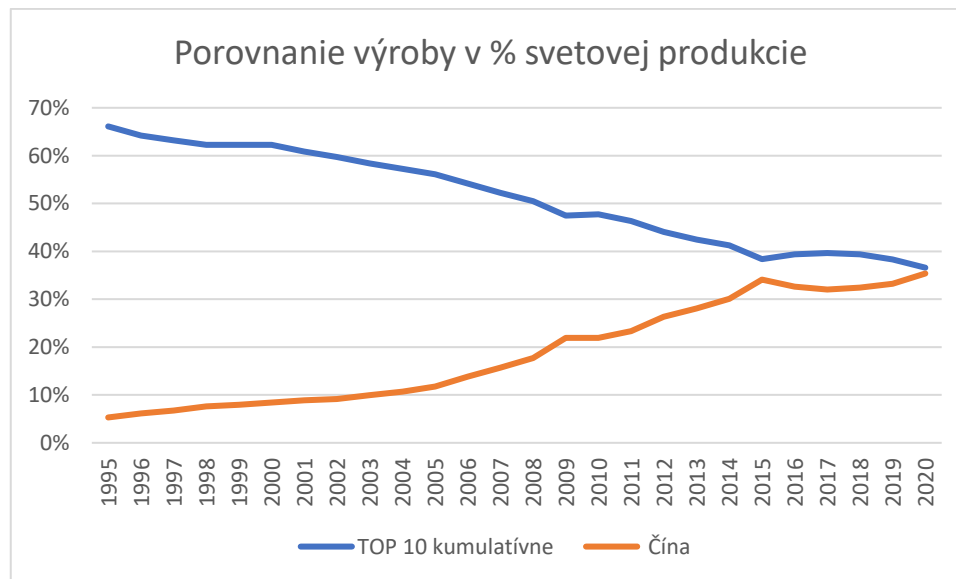

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov OECD

Graf 5 nám vyobrazuje porovnanie podielu na svetovej produkcii Číny oproti kumulatívne podielu top 10 krajín v rebríčku po Číne. Tento graf nám znázorňuje opačné trendy vo vývoji produkcie, kde pri Číne môžeme sledovať rastúcu produkciu a naopak

klesajúcu pri kumulatívnom podiele top 10 krajín. Taktiež môžeme vidieť ako Čína v posledom uvedenom roku takmer presahuje kumulatívny podiel top 10 krajín. Čím ešte viacej poukazuje na neskutočnú transformáciu čínskej ekonomiky za sledované obdobie. Z pôvodných ani nie 10 % v roku 1995 sa Čína dostala za 25 rokov na úroveň, kde jej podiel na svetovej produkcii zodpovedá kumulatívne podielu 10 nasledujúcich krajín.

Graf 5: Porovnanie produkcie Číny oproti produkcií top 10 krajín v rebríčku outputu za roky 1995 až 2020

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov OECD

Na grafoch znázorňujúcich percentuálny podiel krajín na svetovej produkcii sme mohli sledovať aj stagnujúcu tendenciu podielu Číny na svetovej produkcii. Dôvodov pre jemný pokles od roku 2015 je niekoľko a tak sa nedá pripísať konkrétnemu faktoru. Pokles mohol byť spôsobený spomalením rastu čínskej ekonomiky, čo je trend, ktorý pokračuje dodnes. Taktiež postupný nárast miezd v Číne robí z Číny menej atraktívnu destináciu pre zahraničné investície, zároveň Čína produkuje čím ďalej tým viac produktov pre domáci trh, čo sa nezobrazí na jej podiele na svetovej produkcii v rovnakej miere ako export. O stagnujúcej tendencii čínskeho podielu na svetovej produkcii diskutoval aj Richard Baldwin, avšak skonštatoval, že aktuálne dostupné údaje ešte nie sú dostatočné na finalizovanie záverov, a preto budú nasledujúce roky kľúčové. Ďalšou skutočnosťou je, že údaje môžu byť skresľujúce, keďže sa ešte mnohé ekonomiky stále zotavujú z následkov pandémie Covid-19. (BALDWIN, 2024)

3.2 Vzťahy Číny so Slovenskou republikou

S ohľadom na svoju pozíciu medzi najotvorenejšími ekonomikami sveta, Slovenská republika je extrémne závislá od prílevu zahraničných investícií a zapojenia sa do medzinárodného obchodu. Táto skutočnosť o to viac zdôrazňuje potrebu hospodárskych vzťahov. Vysoká otvorenosť poskytuje možnosť rýchleho ekonomického rastu avšak prináša aj riziká. Hlavným problémom vysoko otvorených ekonomík je ich vysoká závislosť od partnerských krajín. Na tento problém poukázala globálna finančná kríza, ktorá značne znížila prílev zahraničných investícií a dopyt po slovenských produktoch. Krajiny strednej a východnej Európy tak začali hľadať zdroje ekonomického rastu mimo EÚ. Vzhľadom na zlepšujúce sa postavenie Číny mnoho krajín videlo Čínu ako zdroj ich budúceho rastu. S odstupom času sa však dá povedať, že v mnohých prípadoch očakávania boli prehnane. Hlavnými dôvodmi prečo sa tak nestalo v SR sú, že Čína sústredila svoje investície do najvyspelejších krajín s pokročilými technológiami a ďalším dôvodom bolo aj samotné členstvo SR v Európskej únii, ktoré robí spoluprácu s Čínou zložitú.

Avšak aj napriek tomu, že očakávané vzťahy s Čínou sa nestali realitou, Čína zostáva dôležitým partnerom Slovenskej republiky. Podľa údajov z roku 2022, 7,5 % importov SR pochádza z Číny a 2,5% všetkých exportov SR smeruje do Číny. Pre uľahčenie obchodu medzi krajinami bolo uzavretých viacero medzinárodných zmlúv a memoránd. Medzi uzatvorené zmluvy patria:

- Zmluva o zamedzení dvojakeho zdanenia a zabránení daňovému úniku v odbore daní z príjmu (1988)
- Dohoda o obchodnej a ekonomickej spolupráci medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Čínskej ľudovej republiky (1994)
- Dohoda o podpore a vzájomnej ochrane investícií (r. 1991) v znení Dodatkového protokolu (2005)
- Dohoda o vzájomnom uznávaní vysokoškolských diplomov, vysvedčení a akademických titulov (2019)

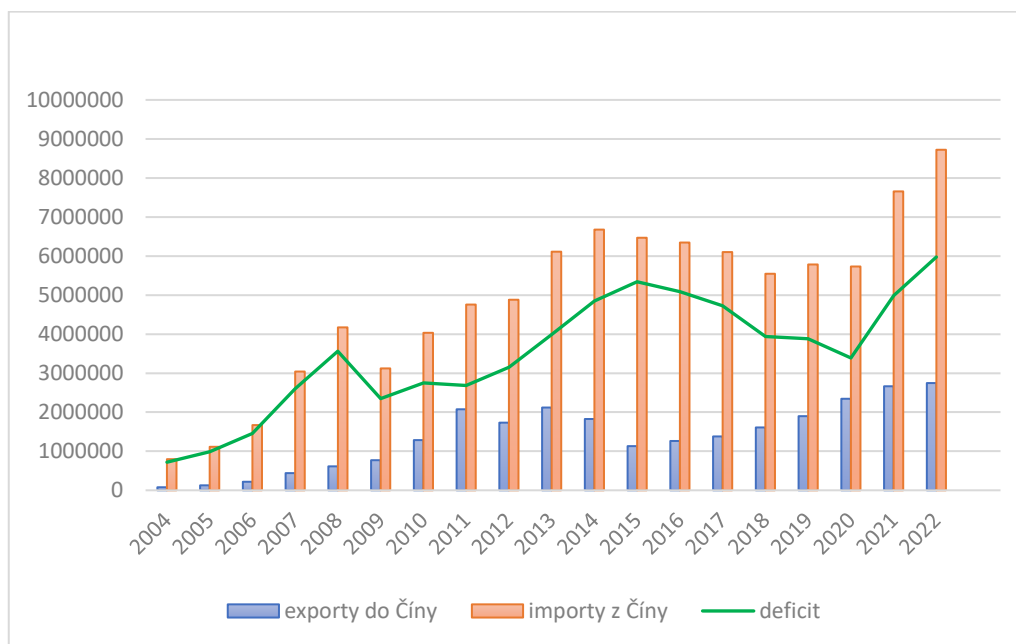
Uzatvorené boli aj memorandá, na rozdiel od zmlúv memorandá sú nezáväzné politické deklarácie, z ktorých nevyplývajú konkrétne implikácie. Uzatvorené memorandá:

- Memorandum o porozumení o spoločnej podpore iniciatívy Ekonomického pásu hodvábnej cesty a Námornej cesty 21.storočia (2015)
- Memorandum o porozumení o spolupráci v oblasti dopravy logistiky (2019)

- Memorandum o porozumení o prehľbovaní poľnohospodárskej spolupráce (2013)
- Memorandum o spolupráci v oblasti cestovného ruchu (2019)

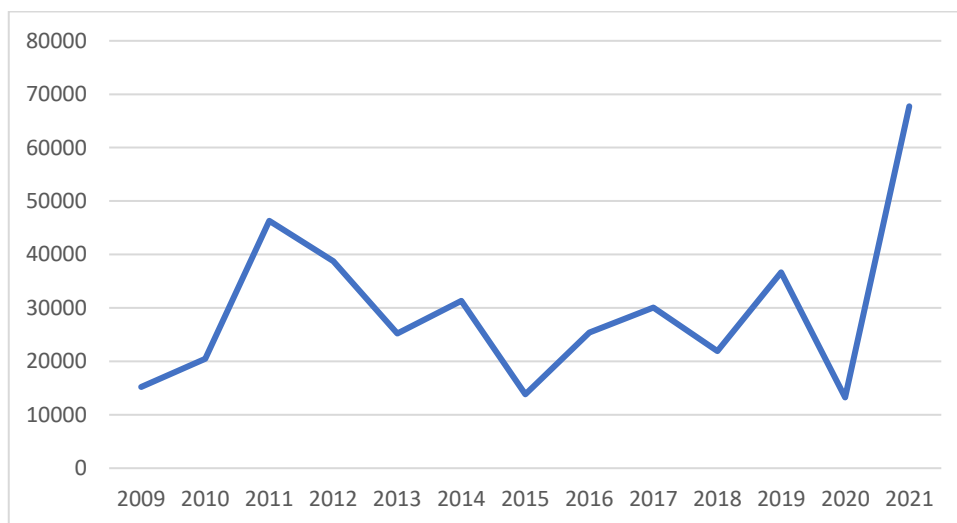
Ako už bolo spomínané vzhľadom na členstvo SR v EÚ možnosti formovania politík SR voči Číne sú limitované. Preto by uzatvorenie investičnej zmluvy medzi Čínou a EÚ predstavovalo značný krok vpred. Avšak aj po niekoľko rokov trvajúcich vyjednávaniach k uzatvoreniu dohody nedošlo. Ďalším spôsobom spolupráce Číny so SR sú iniciatívy. Podpísaním memoranda o porozumení Slovensko vyjadrilo účasť na iniciatíve BRI a zároveň je členom platformy 14+1. Platforma 14+1 vznikla pôvodne samostatne, ale postupom času sa stala súčasťou širšej BRI. Na základe toho, že hlavným prínosom iniciatív má byť rozvoj ekonomických vzťahov je ťažké zhodnotiť ich prínos pre SR. Avšak na základe údajov z grafu 6 vieme povedať, že od roku 2011 kedy vznikla platforma 14+1 nedošlo k výrazným zmenám v obchode SR s Čínou. Rovnako ani rok 2015, kedy sa SR oficiálne pridala k BRI, nebol prelomovým. Z grafu je zreteľná aj dynamika vzťahu SR a Číny. Počas celého obdobia môžeme sledovať rastúci trend všetkých ukazovateľov, prítomné sú však aj výkyvy. Je dôležité poznamenať, že obchodný deficit SR s Čínou pretrváva počas celého sledovaného obdobia. Výkyvy v obchode Číny so SR sú výsledkom pôsobenia viacerých faktorov, preto je ťažké pripísať zmeny konkrétnym vplyvom. Avšak medzi dôležité vplyvy, ktoré mohli spôsobiť zmeny v obchode Číny so SR patrí ekonomický rast Číny, globalizácia, investície, zmeny vo vláde alebo finančná kríza. Pri pohľade na vývoj priamych zahraničných investícií smerujúcich z Číny do SR si môžeme všimnúť, že podobne ako pri obchode s Čínou k výrazným zmenám nedošlo. Hodnoty z roku 2021 presahujú začiatkové hodnoty z roku 2009, čím môžeme konštatovať, že investície Číny sa za obdobie navýšili aj napriek volatilitě hodnôt počas sledovaného obdobia. Podobne ako v prípade obchodu sa len ťažko dajú pripísať zmeny konkrétnym faktorom, ktoré by ich spôsobili. Dôležitým faktorom pri diskusiách o iniciatívach Číny sú aj neekonomické implikácie. Pod neekonomickými implikáciami máme na mysli bezpečnostné, politické či ľudsko-právne implikácie. Konkrétnym príkladom pre bezpečnostné hrozby vyplývajúce zo spolupráce s Čínou môžu byť technologické transfery. Jedná sa o prípady, keď čínske spoločnosti investujú v zahraničí s úmyslom získať prístup k know-how spoločnosti, ktoré je následne využívané pre potreby Číny. (TURCSÁNYI a kol.,2022)

Graf 6: Obchodné vzťahy SR-CN: trendy v importe, exporte a obchodný deficit SR s Čínou

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov z TradeMap

Graf 7: Vývoj čínskych investícií v SR, obdobie 2009-2021 (v tis. €)

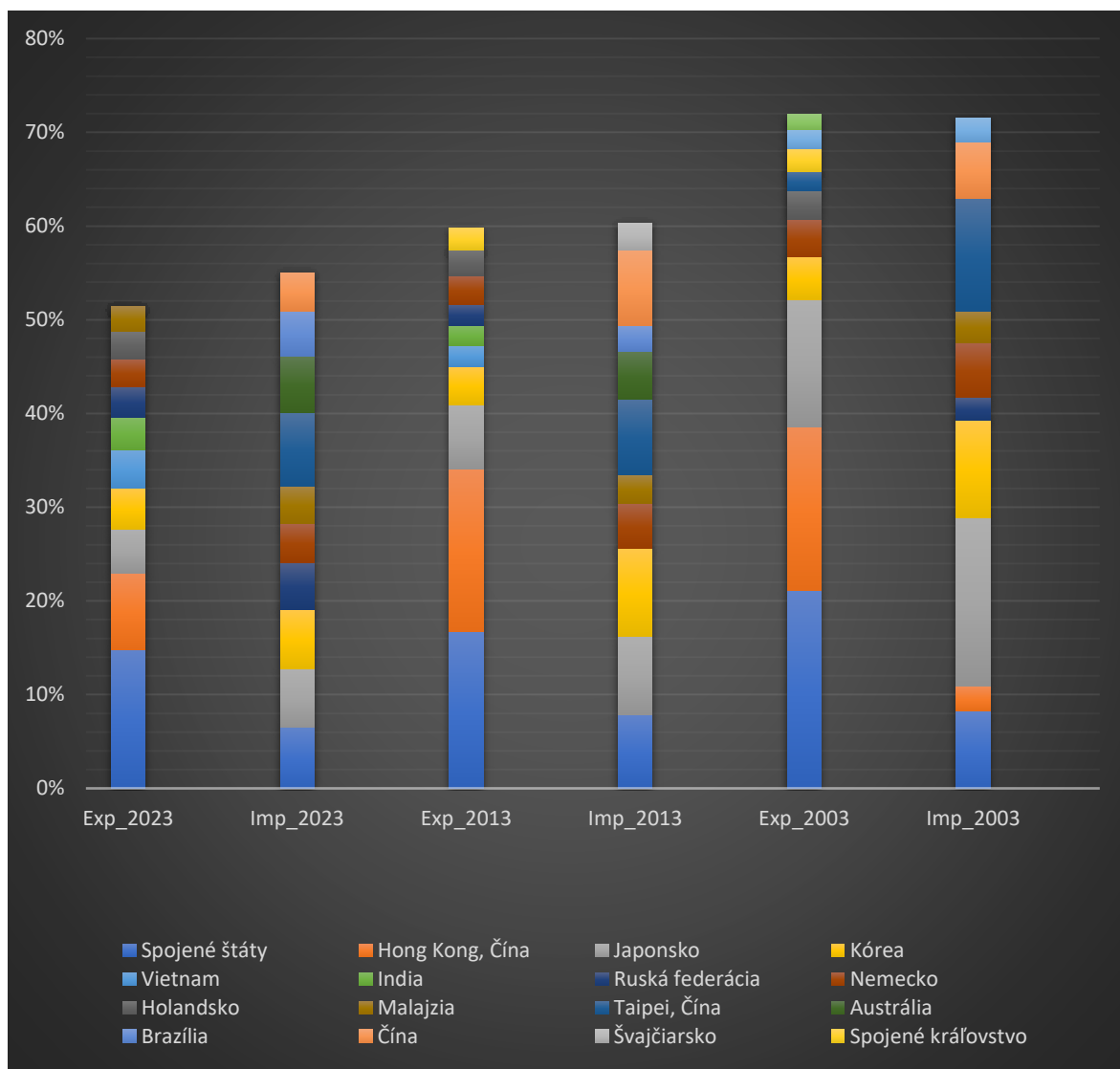
Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov z NBS

Vzťahy Číny so SR sú komplexnou záležitosťou a s rastúcou mocou Číny bude význam udržiavania dobrých vzťahov pre SR dôležitý. A to aj napriek tomu, že vzťahy s Čínou sa nevyvíjali smerom akým sa pôvodne očakávalo. V súčasnosti je zavedených mnoho spôsobov pre budovanie vzťahov medzi krajinami. Príkladmi môžu byť už spomínané iniciatívy, memorandá alebo spolupráce. Avšak najefektívnejším spôsobom pre formovanie politík voči Číne je reprezentácia SR v EÚ a teda formulácia politík na európskej úrovni.

3.3 Teritoriálna a komoditná štruktúra zahraničného obchodu Číny

Táto kapitola sa zameriava na štruktúru zahraničného obchodu Číny. Pre prehľadnú prezentáciu údajov použijeme grafické znázornenia. Grafické znázornenia nám pomôžu priblížiť zmeny štruktúry, ktorými Čína prešla počas sledovaného obdobia.

Graf 8: Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu Číny v rokoch 2003, 2013 a 2023

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov publikovaných na TradeMap

Graf 8 znázorňuje percentuálny podiel krajín na exportoch a importoch Číny. Za každé sledované obdobie je znázornených 10 krajín s najväčším podielom za dané obdobie. Zobrazené sú importy a exporty za roky 2023, 2013 a 2003.

Rok 2013 sa pre Čínu stal prelomovým vďaka spusteniu nového projektu BRI, ktorý má zásadný vplyv na obchod Číny so zahraničím. Tento projekt má za cieľ posilniť

obchodné a infraštruktúrne väzby Číny s krajinami Ázie, Afriky a Európy. Z grafu je zrejmé, že projekt mal významný vplyv na teritoriálnu štruktúru zahraničného obchodu Číny. Potvrdzujú to narastajúce podiely krajín zapojených do projektu. Podľa údajov informačnej kancelárie Čínskej ľudovej republiky celkový obchod medzi Čínou a partnerskými krajinami BRI dosiahol v rokoch 2013 až 2022 hodnotu 19,1 bilióna amerických dolárov s priemerným ročným tempom rastu 6,4 %. (THE STATE COUNCIL INFORMATION OFFICE THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA, 2023) Zároveň pozorujeme klesajúce podiely krajín mimo projektu, čo naznačuje diverzifikáciu obchodných partnerov Číny.

Graf jasne ukazuje, že aj napriek zložitým vzťahom medzi Čínou a USA sú Spojené štáty stále najvýznamnejším obchodným partnerom Číny. V každom sledovanom období bol objem čínskeho exportu do USA vyšší ako objem importu z USA. Táto nerovnováha v obchodnej bilancii v prospech Číny bola jedným z dôvodov protekcionistických opatrení zavedených počas administratívy Donalda Trumpa. Obchody medzi Čínou a USA za sledované obdobie vykazujú rastúci trend. Export z Číny do USA sa v roku 2023 v porovnaní s rokom 2003 zvýšil o 542 %, zatiaľ čo import z USA do Číny vzrástol o 486 %. To naznačuje, že rast exportov Číny do USA je rýchlejší ako rast importov z USA. Ak by tento trend pokračoval, tak by mohol znamenať ešte väčšie prehlbenie obchodnej bilancii a to môže viesť k zvýšeniu politického napätia medzi oboma krajinami a zavedeniu ďalších protekcionistických opatrení. Ďalším efektom môže byť posilnenie postavenia Číny v medzinárodnom obchode, čo by jej umožnilo diktovať si podmienky a manipulovať s cenami. Dôležité je avšak poznamenať, že rovnako ako došlo k výraznému nárastu exportov tak aj importov, čo znamená, že závislosť Číny na Spojených štátoch sa taktiež zvyšuje. Vzájomná závislosť oboch štátov na sebe by zas mohla viesť k zníženiu rizika konfliktu medzi krajinami, zároveň vyššej zraniteľnosti oboch krajín voči sankciám a iným opatreniam obmedzujúcim obchod. Na druhej strane nám graf znázorňuje klesajúci podiel USA na čínskych exportoch a importoch. To naznačuje, že úspešne diverzifikuje svojich obchodných partnerov, čo je výsledkom komplexného súboru politík a stratégií implementovaných v priebehu niekoľkých desaťročí. Medzi najvýznamnejšie príklady patria projekty ako Belt and Road, regionálne dohody, politiky podporujúce domácu spotrebu a rozvoj strategických odvetví.

Ďalším trendom viditeľným z údajov na grafe je zvyšujúci sa podiel rozvojových krajín na celkovom obchode. V roku 2003 predstavovali rozvojové krajiny 27 % čínskeho exportu a 33 % importu. Zatiaľ čo v roku 2023 sa ich podiel zvýšil na 43 % exportu a 47 %

importu. Dôvodom môže byť ekonomický rast rozvojových krajín, taktiež iniciatíva Belt and Road alebo nízke mzdy, ktoré lákajú čínske firmy k investovaniu a presunu výroby do týchto krajín. Pre Čínu má zvyšovanie podielu rozvojových krajín na obchode značný vplyv. Znamená to nové trhy pre čínske produkty a služby, zároveň už viac krát spomínanú diverzifikáciu, čo znižuje závislosť Číny na tradičných partneroch a potencionalne znižovanie nákladov pri alokácii čínskych firiem do rozvojových krajín. Zaujímavým faktom je, že Čína figuruje v kategórii importu. Dôvodom je, že štatistika zobrazuje aj re-import. Re-import znamená dovoz tovaru späť do krajiny pôvodu, z ktorej bol predtým vyvezený. V prípade Číny by to mohlo nastať v situáciách ako spracovanie v zahraničí. Tovar môže byť vyvezený do inej krajiny na spracovanie alebo kompletizáciu a potom hotový výrobok môže byť re-importovaný. Taktiež k re-importu dochádza pri oprave a údržbe, ak si krajina nechá opraviť svoje stroje alebo zariadenia v zahraničí a potom ich následne dovezie späť. Zaujímavým spôsobom ako dochádza k re-importu je paralelný dovoz. K paralelnému dochádza, keď sa tovar dovezie z krajiny, kde je cena nižšia, do krajiny, kde je cena naopak vyššia. To by mohlo v realite vyzeráť tak, že by niektorí obchodníci nakupovali čínske výrobky v zahraničí a potom ich re-importovali späť do Číny za účelom predaja. Dôležité je podotknúť, že k tejto situácii by mohlo dôjsť jedine ak by boli prítomné cenové nerovnosti na trhoch.

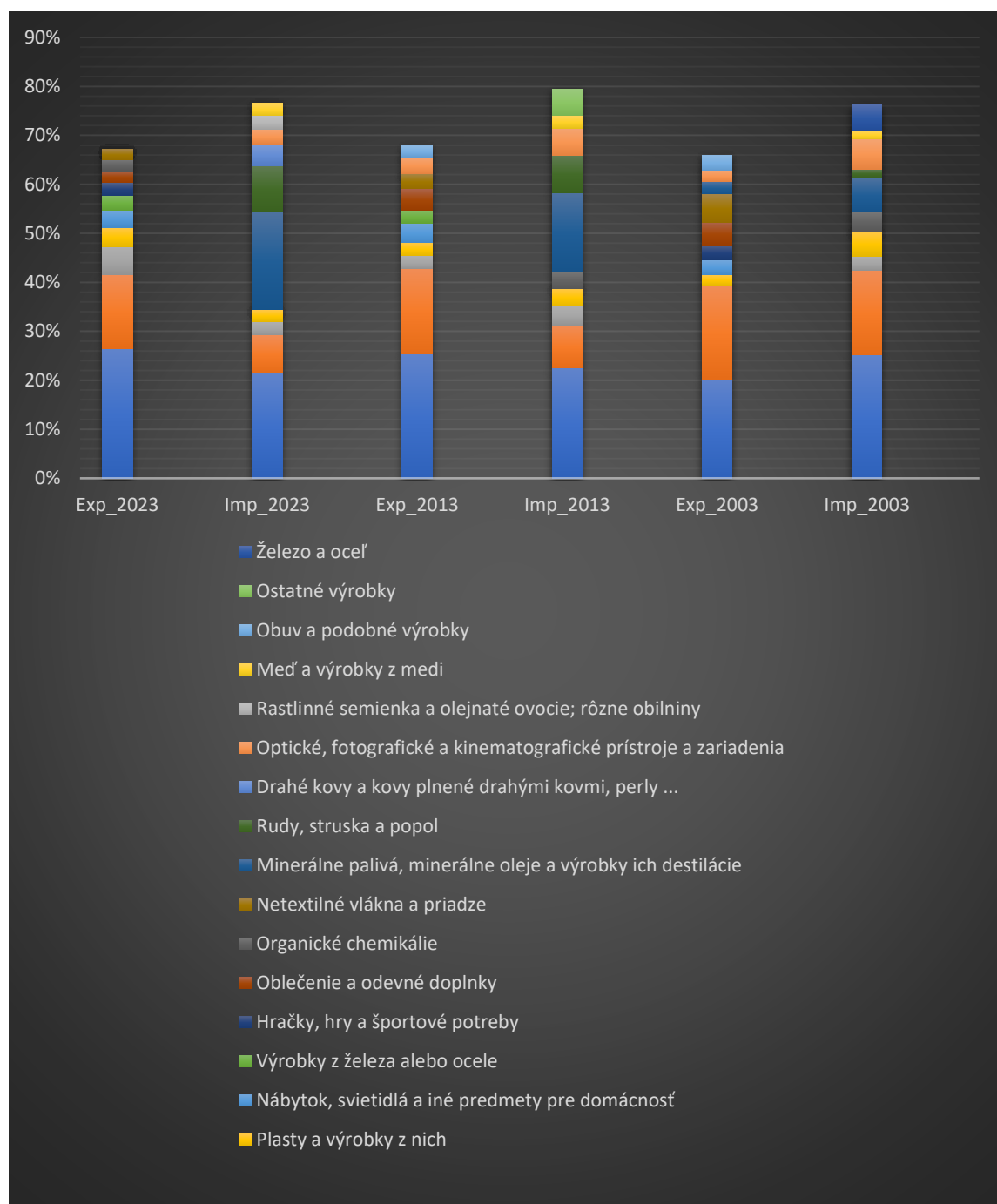
Ďalším trendom v obchode Číny sa stal rastúci význam vnútro-ázijského obchodu. Podobne ako v prípade zvyšovaní podielov rozvojových krajín na obchode s Čínou tento trend môžeme pripísať snahám Číny o diverzifikáciu a nadväzovaniu či posilňovaniu vzťahov. Významným faktorom je iniciatíva Belt and Road, ktorá sa pričínala do značnej miery o tento nárast. Výnimkou je obchod Číny s Japonskom, ktorý zaznamenal výrazný pokles v oblasti exportu aj importu. Zmeny v podiele Japonska na obchode s Čínou boli najvýraznejšie zo všetkých sledovaných krajín. Podiel Japonska na čínskych exportoch klesol z 14 percent v roku 2003 na 5 percent v roku 2023, rovnaký pokles o 9 percent zaznamenal aj Hongkong. Avšak pokles v importoch bol výraznejší a to pokles o 12 percent za sledované obdobie. Dôvodov pre tento pokles môže byť hneď niekoľko. Jedným je zmena štruktúry čínskej ekonomiky. Čína sa v priebehu posledných rokov pretransformovala na high-tech ekonomiku s rastúcou strednou triedou a domácou spotrebou. Čím zdražela aj jej pracovná sila a tak sa stala nerentabilná pre mnoho japonských firiem, ktoré ju mali ako lacnú výrobnú základňu. Taktiež to viedlo k zníženiu dopytu Číny po japonských komponentoch a spotrebnom tovare, pretože si Čína sama začala vyrábať vlastné produkty

a tak uspokojovať dopyt na domácom trhu. Nárast konkurencieschopnosti čínskych firiem je významným faktorom. Tým, že sa čínske firmy stali konkurencieschopnejšie vytlačili japonské firmy ako z globálneho tak z čínskeho trhu. Okrem ekonomického rastu Číny sa prekážkou stali aj geopolitické vzťahy medzi Čínou a Japonskom. Obchodu nepomohlo napätie spôsobené spormi o ostrovy Senkaku/Diaoyu . Problémom je, že obe krajiny si nárokujejú tieto ostrovy situované v Juhočínskom mori, čo vedie k častým incidentom medzi ich námornými silami. Okrem nezhôd o územia vyostřili napätie zmeny v japonskej bezpečnostnej politike. Japonsko začalo zvyšovať svoje obranné výdavky a posilňovať svoje vojenské kapacity. Tento krok Japonska vnímala Čína ako hrozbu pre regionálne záujmy a snahu o militarizáciu. Zvýšené napätie v oboch prípadoch sa negatívne premietlo do obchodných vzťahov medzi krajinami. Už aktuálnejšia nezhoda súvisela s pandémiou COVID-19. Avšak rozpory spôsobil pôvod tohto ochorenia a obviňovanie z jeho šírenia, čo taktiež sťažilo riešenie iných problémov v bilaterálnych vzťahoch medzi Japonskom a Čínou. Na obchod medzi Čínou a Japonskom majú vplyv aj globálne trendy, jeden z nich sa značne zobrazil na údajoch v grafe teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu Číny. Bol to trend presunu výroby do krajín s nízkymi mzdami, ako napríklad Vietnam či India. Podiel oboch krajín na exportoch Číny počas obdobia vzrástol, dokonca ani jedna z krajín sa nedostala v roku 2003 do rebríčka top 10 krajín podľa podielu na exporte či importe Číny. Objem čínskych exportov do Indie od roku 2003 do roku 2023 vzrástol o vyše 3 500 %. Zatiaľ čo importy Číny z Indie vzrástli o 436 %. Obe štatistiky sú pozoruhodné a to hlavne kvôli geopolitickému napätiu medzi krajinami. Podobne ako medzi Čínou a Japonskom napätie medzi krajinami počas obdobia rástlo. Príčinou bol aj projekt Číny Belt and Road, ktorý vyvoláva obavy v Indií, hlavne investície do infraštruktúry v Pakistane a na Srí Lanke. Okrem toho došlo v roku 2017 k vojenskej konfrontácii v hraničnom spore v Doklam. A snahy Indie o vyváženie rastúceho vplyvu Číny zblížením sa so Spojenými štátmi a Japonskom, taktiež nepomohli situácii. Avšak aj napriek tomu obchod medzi Čínou a Indiou rástol.

Analýza teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu Číny za roky 2003, 2013 a 2023 odhaľuje viacero významných trendov. Čína úspešne diverzifikuje svojich obchodných partnerov a znižuje závislosť od tradičných trhov. V tomto zohrala významnú úlohu iniciatíva Belt and Road, vďaka ktorej došlo k posilneniu vzťahov Číny s krajinami Ázie, Afriky a Európy. Taktiež zásluhou Belt and Road vzrástol podiel rozvojových krajín na celkovom obchode Číny. Ďalej obchod medzi Čínou a Spojenými štátmi stále rastie, ale

pretrvávajúca nerovnováha v obchodnej bilancii môže viesť k politickému napätiu. Z údajov je možné vidieť, že geopolitické vzťahy nie sú jediným faktorom, ktorý vplýva na obchod. Najlepšie to znázorňuje porovnanie obchodu Číny s Indiou a Japonskom, kde je v oboch prípadoch značné geopolitické napätie medzi krajinami, avšak obchod s Čínou sa vyvíjal rozdielne. V budúcnosti bude vývoj teritoriálnej štruktúry závisieť od rôznych faktorov, ako sú napríklad globálne trendy, geopolitické napätie a úspešnosť iniciatívy Belt and Road.

Graf 9: Komoditná štruktúra zahraničného obchodu Číny za roky 2003, 2013 a 2023

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov publikovaných na TradeMap

Medzi rokmi 2003 a 2023 prešla štruktúra čínskeho obchodu výraznými zmenami. V roku 2003 dominovali položky ako elektrické stroje a zariadenia s podielom 20 % z celkového exportu a stroje a mechanické zariadenia s 19 % podielom. V roku 2023 export elektrických strojov a zariadení vzrástol na 26 %, naopak export strojov a mechanických zariadení poklesol na 15 %. V roku 2003 sme mohli sledovať vysoký podiel textilného priemyslu v exportoch, o čom nám hovoria aj položky články odevov dokopy s podielom 11

%. Zaujímavou zmenou je nárast exportu vozidiel, o čom nám svedčí ich 6 % podiel na exportoch a poukazuje nám to na rozširovanie čínskeho automobilového priemyslu a jeho globálnom vplyve.

Podobne ako pri exporte aj import zaznamenal výrazné zmeny štruktúry. Najväčšiu položku v obidvoch obdobiach tvoria elektronické stroje a zariadenia, ktorých podiel na importe poklesol, čo naznačuje zmenu výrobných trendov a možno aj presun niektorých výrobných kapacít mimo Číny. Zvyšovanie podielu minerálnych palív reflektuje zvyšujúci sa dopyt po týchto surovinách, zvýšený dopyt môže byť spôsobný rastúcou industrializáciou. Ďalší rozdiel si môžeme všimnúť pri klesajúcom podiele železa a ocele, ktorý môže byť odôvodnený presunom ťažkého priemyslu mimo Číny. Tento trend poukazuje na reštrukturalizáciu čínskej ekonomiky, ktorá teraz preferuje odvetvia s vyššou pridanou hodnotou a dôrazom na inovácie. Celkovo tieto zmeny odzrkadľujú transformáciu čínskej ekonomiky z centrálne zameranej na exportné sektory s vyššou pridanou hodnotou a inováciami. Toto tvrdenie nám potvrdzuje pokles podielu textilného priemyslu na exporte. Avšak s rastúcou industrializáciou rastie aj závislosť Číny od importu surovín, najmä minerálnych palív. Podiel minerálnych palív na importe Číny vzrástol oproti roku 2003 do roku 2023 o 13 %, nehovoriac o náraste v objeme o vyše 1750 % v porovnaní s rokom 2003. Rýchly hospodársky rast Číny tak pre ňu predstavuje riziko. Čína sa v minulosti spoliehala na uhlie ako na hlavný zdroj energie. V súčasnosti sa však snaží diverzifikovať svoje zdroje energie, to ale vedie k rastu importov ropy a zemného plynu. Riešením pre Čínu nie sú ani domáce zdroje, pretože nemá dostatok na pokrytie vlastného dopytu. Tak jediná možnosť na udržanie rastu je import týchto surovín. Energetický mix Číny dominuje uhlie s podielom 61 %, nasleduje ropa s podielom 18 % potom zemný plyn 8 %. Enormná potreba energetických surovín vytvára tak ďalší problém pre Čínu a to je znečistenie ovzdušia, ktoré značne ovplyvňuje industrializácia a uhlie ako hlavný zdroj energie. Obnoviteľné zdroje energie tvoria niečo málo cez 10 % energetického mixu Číny. Pre porovnanie s Čínou energetický mix Spojených štátov amerických za rok 2022 pozostáva hlavne z ropy 36 %, zemného plynu 33 % a podiel uhlia je len 10%. (U.S. ENERGY INFORMATION ADMINISTRATION, 2023) Vzhľadom na vysokú potrebu energetických surovín energetická závislosť Číny rastie rapídny tempom, od roku 2000 do roku 2021 vzrástla hodnota importov energetických surovín v PJ o 916%. Skratka PJ referuje na Petajoule, Petajoule je jednotka energie, ktorá sa používa na meranie veľkého množstva energie, napríklad spotreby energie krajiny. (World Energy Balances 2023 Highlights, 2023)

Hodnota energetických importov Číny predstavuje 33 % importov energetických surovín celej Ázie a Tichomoria. Čína je tak najväčším importérom energie na svete, pričom dováža 16 % z celkových svetových importov. Čína je zároveň druhým svetovým spracovateľom ropných produktov, hneď za Spojenými štátmi americkými. Ako bolo už spomínané, hlavným ťahúňom spotreby v Číne je priemysel. Priemysel tvorí takmer polovicu celkom spotreby Číny, zatiaľ čo domácnosti tvoria 16 % spotreby a transport menej ako 15 %. Vzhľadom na vysokú závislosť Číny od dodávok energie pre jej priemysel je Čína otvorená rizikám spojeným s dovozom týchto surovín. Napríklad volatilita cien energetických surovín by mohla byť pre Čínsku ekonomiku devastujúca, taktiež narušenie dodávateľských reťazcov by malo katastrofálne následky. A tak sú diverzifikácia energetického mixu a implementácia obnoviteľných zdrojov kľúčové pre zníženie závislosti od importu surovín. Takýto scenár by značne pomohol znížiť emisie CO₂ v ovzduší a napomohol životnému prostrediu.

Významný vplyv na **transformáciu čínskej ekonomiky** v posledných desaťročiach mal práve fenomenálny rast výrobného sektora a jeho postupný presun z pobrežných častí do vnútrozemia. Tento presun bol spôsobený rastúcimi nákladmi na pracovnú silu a vyčerpaním nadbytočnej pracovnej sily na pobreží, čo prirodzene vedie k hľadaniu lacnejších pracovných alternatív. Tento fenomén, známy ako teória letiacej husi, vysvetľuje, ako firmy migrujú za priaznivejšími podmienkami a tým znižujú regionálne rozdiely. A tak aj napriek dominantnej úlohe pobrežných regiónov v Číne sa podiel výroby vo vnútrozemí postupne zvyšuje. Lewisov bod opisuje situáciu, kde nadbytok pracovnej sily z vidieckych oblastí je plne absorbovaný do výrobného sektora. To zvyčajne spôsobí nárast reálnych miezd v poľnohospodárstve a nekvalifikovanom priemysle, čo vytvára obrovský tlak na pracovne náročné podniky. Aby dané podniky prežili musia buď zaviesť technológie náročnejšie na kapitál na nahradenie pracovníkov, alebo presunúť výrobu do regiónu s nižšími nákladmi na pracovnú silu. Čína nakoniec musí modernizovať svoje odvetvia prostredníctvom zavádzania technológií náročnejších na kapitál. Avšak z krátkodobého hľadiska môžu podniky využiť veľké regionálne rozdiely. Tento fenomén sme mohli sledovať napríklad v textilnom priemysle. (YUE, 2012)

Modernizácia odvetví v Číne je značne viditeľná aj z údajov v grafe, nárast exportu elektrických strojov a zariadení z 20 % v roku 2003 na 26 % v roku 2023 naznačuje rastúcu technologickú vyspelosť Číny a zvyšovanie pridanej hodnoty jej exportu. Nárast produktivity práce v dôsledku technologického posunu vedie k zvyšovaniu miezd v Číne.

Zvyšovanie miezd v Číne je jednoznačné z porovnania údajov o priemernej mzde v mestských oblastiach za rok 2003 a 2022. V roku 2003 sa pohybovala priemerná mzda v mestských oblastiach na úrovni 1 900€ a do roku 2022 vzrástla až na skoro 16 000€.(NATIONAL BUREAU OF STATISTICS OF CHINA) Rast miezd a pridanej hodnoty exportov krajiny zvyčajne vedie aj k zvyšovaniu životnej úrovne a nárastu HDP na obyvateľa. Túto myšlienku nám potvrdzujú údaje svetovej banky o HDP Čína na obyvateľa, ktoré vzrástli oproti roku 2003 do roku 2023 o 987 percent. (World Bank) Avšak tento proces je sprevádzaný aj stratou pracovných miest v iných odvetviach, v prípade Číny to je napríklad textilný priemysel. S inováciami a novými technológiami Číny prestal byť textilný priemysel zaujímavý, čo môžeme vidieť aj na grafe, kde je znázornený pokles podielu exportov textilného priemyslu z 11 % v roku 2003 na 4 % v roku 2023.

Ako už bolo spomínané, čínska ekonomika je silne závislá od širokej škály produktov. V roku 2023 dominovali rebríčku importov na úrovni agregácie HS 4 nasledovné komodity. Absolútne dominantnou položkou v rebríčku sú elektronické integrované obvody a ich časti (HS kód 8542). Kľúčové sú pre rastúci technologický sektor Číny a jej ambície v technológiách, preto boli dovážané viac ako akákoľvek iná položka. Využívajú sa od výroby smartfónov, počítačov až po priemyselné roboty a automobily. Druhou najdovážanejšou položkou bola ropa a ropné produkty HS kód (2709), tie sú potrebné pre priemyselnú výrobu. Rozvoj infraštruktúry a stavebníctvo vytvorilo dopyt po rudách a koncentrátoch železa (HS kód 2601), ktoré okrem využitia v týchto sektoroch sa využívajú pri výrobe ocele. Vzhľadom na postavenie Číny ako najväčšieho výrobcu ocele na svete rudy a koncentráty železa ako tretia najdovážanejšia komodita dávajú zmysel. Ďalšou komoditou v rebríčku je zlato(HS kód 7108), ktorého dovoz môže byť spojený s použitím v elektronike ale zároveň ako ochrana pred infláciou alebo šperk. Na piatom mieste sa umiestnil zemný plyn a iné uhľovodíky v plynnom stave(HS kód 2711), vysoký dovoz zemného plynu je rovnako, ako ropa spojený s poháňaním priemyslu. Avšak vyšší dopyt po zemnom plyne mohli spôsobiť aj snahy Číny o diverzifikáciu zdrojov energií a zníženie emisií. Nasledujúce komodity v rebríčku sú rudy a koncentráty medi(HS kód 2603), ktorá je tiež dôležitým materiálom pre výrobu elektroniky a automobilov. Sójové bôby (HS kód 1201), ktorých dovoz je najmä odôvodnený výrobou sójového oleja a iných potravinových produktov. Čína figuruje ako najväčší dovozca sójových bôbov na svete, dôvodom je jej enormná populácia, ktorej spotreba sa nedá pokryť domácou produkciou. Okrem toho sa sójové bôby dajú použiť v priemysle na výrobu biopalív alebo lepidiel. Zaujímavým faktom je, že aj napriek rastu

domáceho automobilového priemyslu Čína stále dováža značné množstvo automobilov a iných motorových vozidiel. Dovozné komodity zahŕňajú aj uhlie, ktoré je neoddeliteľnou súčasťou energetického mixu Číny.

Najimportovanejšie položky namietli vývoj exportov Číny hneď prvá položka v rebríčku to potvrdzuje. Najviac vyvázanou položkou za rok 2023 boli telefóny vrátane smartfónov(HS kód 8517). Značná časť výroby Číny je zameraná na výrobu elektroniky a rastúci dopyt po smartfónoch na globálnych trhoch tým len podporil ich výrobu. Na druhom mieste sú automatické dátové spracovacie stroje a ich jednotky(HS kód 8471), ich využitie je hlavne pri automatizácií. Môžu to byť rôzne roboty, numericky riadené stroje alebo logistika. Elektronické integrované obvody a ich časti (HS kód 8542)tvoria ďalšiu významnú časť exportov Číny, sú kľúčovou súčasťou elektroniky a technologických produktov. Nasledujúce položky sú prepojené na automobilový priemysel, prvou sú elektrické akumulátory(HS kód 8507), ktoré sú významnou súčasťou elektromobilov. Druhou sú samotné motorové vozidlá a iné motorové vozidlá(HS kód 8703), čo svedčí o význame automobilového priemyslu pre Čínu. Okrem toho významnou exportnou položkou sú súčasti a príslušenstvo pre traktory a motorové vozidlá pre 10 a viac osôb(HS kód 8708). Zaujímavé je, že Čína aj napriek jej enormnej potrebe energetických surovín vyváža ropu a oleje (HS kód 2710). Dôvodov na to môže byť niekoľko, Čína rafinuje značnú časť dovezenej ropy a časť následne reexportuje do iných krajín. Čína sa tým môže snažiť o stabilizáciu cien ropy na globálnych trhoch, nadväzovať partnerstvá obchodnou činnosťou, taktiež môže mať prebytok produkcie alebo to robiť čisto z dôvodu ziskovosti.

Transformácia čínskej ekonomiky za sledované obdobie je nesporná. Čína sa stala globálnym gigantom s poprednými odvetviami a pokročilými technológiami. Diverzifikácia exportu, rast technologického sektora a zmena v štruktúre obyvateľstva sú potvrdením rastu čínskej ekonomiky. Na druhej strane, závislosť od dovozu energetických surovín či znečistenie ovzdušia sú hrozby, ktorým bude musieť Čína čeliť.

3.4 Vyhlíadky do budúcnosti

Dôležitým faktorom rýchleho rastu čínskej ekonomiky v posledných desaťročiach bol realitný sektor. Avšak závislosť Číny od realitného sektora ju vystavila značným rizikám. Úspech sektoru viedol k neustále rastúcim cenám, čo ich doviedlo na úroveň, keď ceny nehnuteľností prestali byť dostupné pre domácnosti. Očakávania od pozitívneho vývoja realitného sektora spôsobili zaslepenie developerov, ktorí naďalej v mnoho prípadoch

pokračovali vo výstavbe projektov a braní pôžičiek. To viedlo k prebytku nehnuteľností na trhu, zadlženiu developerov a potrebe prijať vládne opatrenia. Reakcia čínskej vlády spočívala v podniknutí krokov zameraných na zníženie zadlženia developerov a podporu dostupného bývania. Spomalenie realitného sektora však vytvorilo príležitosť pre transformáciu ekonomiky krajiny. Vláda Číny sa tak musela zamerať na hľadanie alternatívneho hnacieho motora ekonomiky, ktorým bol dovtedy realitný sektor. (HOYLE, JAIN-CHANDRA, 2024)

Vyhliadky Číny do budúcnosti nemusia byť teda svetlé, o takomto vývoji napovedá aj zníženie ratingového hodnotenia Číny z A+ na negatívny. To znamená, že pôvodne odhadovaný stabilný vývoj Číny globálna ratingová agentúra Fitch zmenila na negatívny. Táto zmena si vyžiadala odpoveď od ministerstva financií Číny, ktoré bolo sklamané s hodnotením a tvrdí, že nezohľadňuje fiškálne výhody spočívajúce v snahe o oživenie hospodárskeho rastu. Okrem agentúry Fitch takýto krok podnikla aj ratingová agentúra Moody's Investors Service. Dôvodom pre túto zmenu sú problémy, ktoré trápia čínsku ekonomiku. Jedným z problémov sú stále klesajúce ceny nehnuteľností. Predaje nehnuteľností sú na najnižšej úrovni v histórii. Nepriaznivá situácia na trhu s nehnuteľnosťami sa odzrkadľuje aj v iných sektoroch. Ďalšie problémy to spôsobilo napríklad pre samosprávy, ktoré sa spoliehali na predaj pozemkov a tak sa dlhy samospráv navýšili, odhadovaná hodnota dlhov dosahuje 11 biliónov amerických dolárov. Ako odpoveď na túto situáciu sa rozhodol Peking schváliť špeciálne refinančné dlhopisy pre samosprávy, čím uľahčili situáciu pre samosprávy. Avšak podľa odhadov spoločnosti Fitch riziká pravdepodobne ešte nejakú dobu pretrvávajú a budú vyčerpávať fiškálne zdroje. Čo by znamenalo navýšenie štátneho dlhu, očakávaný štátny dlh do konca roku 2024 je 61,3 % HDP, to by znamenalo medziročný nárast o 5,2 %. Taktiež Fitch predpokladá, že rozpočtový deficit Číny dosiahne 7,1 % HDP, v roku 2023 5,8 %. To je výrazný rozdiel od mediánu krajín s hodnotením A, čo je 3 % HDP. (THOMAS, 2024)

Implózia čínskeho realitného sektora mala značný vplyv na ekonomiku Číny, ako aj jej obchodných partnerov. V Číne to znamenalo posun k priemyselnému sektoru ako hnaciemu motoru ich ekonomického rastu. Odklon od realitného sektora k priemyslu bol značne citel'ny. Lebo aj napriek negatívne hodnoteniu ratingových kancelárií HDP Číny vzrástlo za prvý štvrt'rok 2024 o 5,3% v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2023. O tento nárast sa postarali práve investície do tovární a zvýšenie priemyselnej produkcie. Avšak problémy spojené s realitným sektorom naďalej pretrvávajú a okrem toho ďalším

problémom je nízka spotreba domácností. Stratégia Číny teda spočíva v podpore výroby a domácej spotreby. Tento krok Číny vyvoláva globálne obavy, pretože vlády iných krajín sa obávajú vplyvu lacných importov Číny na ich domáce trhy. Presne tak došlo k viditeľnému nárastu čínskych výrobkov na amerických trhoch, ktorý niektorí nazývajú ako Čínsky šok 2.0. V spojených štátoch to spôsobilo obavy, že prebytočné kapacity Číny oslabia americké podniky a pracovníkov.

Táto situácia je odlišná od predošlých nadprodukcí Číny tým, že na rozdiel od predchádzajúcich šokov, tento šok bol pôsobený výrobkami s vyššou pridanou hodnotou. Elektromobily, solárne panely a lítiové batérie predstavujú len malú časť produktov s vyššou pridanou hodnotou, ktoré Čína exportuje. Táto orientácia na high-tech produkty je súčasťou širšieho úsilia Číny o posun v hodnotovom reťazci. Je možné, že z obáv o narušenie domáceho trhu zavedú Spojené štáty americké ďalšie obchodné bariéry pre čínske výrobky. Automobilový priemysel je pre USA obzvlášť citlivou témou vzhľadom na historických význam automobilového priemyslu v USA. (WONG, 2024; DOUGLAS, 2024) Dôležitým krokom Číny na zníženie svojej závislosti, reagujúc na rastúci trend protekcionizmu je úsilie o oživenie domácej spotreby. Na dosiahnutie zvýšenia domácej spotreby bola vypracovaná stratégia načrtnutá v súhrne opatrení zameraných na rozšírenie domáceho dopytu v rokoch 2023 až 2035. Kľúčovou cestou pre oživenie domácej spotreby bude urbanizácia. Čína opisuje posun hnacieho motora od rozvoja hnaného investíciami a exportom k rozvoju hnanému spotrebou. Tento model pomôže Číne maximálne využiť veľkosť čínskeho trhu. Zároveň slúži ako ochrana pred vonkajšími vplyvmi, čím znižuje závislosť Číny. Plán na urýchlenie urbanizácie zahŕňa aj reformu systému registrácie domácností, ktorá je v súčasnom stave kritizovaná za diskrimináciu vidieckych migrantov. Cieľom je uľahčiť vidieckym migrantom integráciu do mestských komún a uľahčiť prístup migrantov k verejným službám. Plán sa zároveň zameriava aj na podporu rozvoja mestských aglomerácií. Vízia pre aglomerácie spočíva v transformácii aglomerácií na centrá hospodárskej aktivity s širokou ponukou verejných služieb a pracovných príležitostí. Plán zdôrazňuje dôležitosť zelenej urbanizácie a tak sa kladie dôraz na minimalizáciu negatívnych vplyvov na životné prostredie. Efektívne prevedenie plánu by mohlo priniesť pre Čínu riešenie na globálne rozširujúci trend protekcionizmu. (LEI, 2023)

Okrem obáv z protekcionizmu čelí Čína aj ďalším výzvam. Štúdia hodnotenia udržateľnosti socio-ekonomických hraníc v Číne skúma vplyv pandémie na sociálno-ekonomickú udržateľnosť v Číne. Výsledky štúdie ukazujú, že Čína dosahuje udržateľnosť

v oblasti zamestnanosti a príjmu avšak stále čelí výzvam v iných oblastiach. K problémovým oblastiam patrí aj napríklad miera nezamestnanosti u mladých, ktorá dosiahla v roku 2023 svoj vrchol s hodnotou 21,3 %. Vysoká miera nezamestnanosti u mladých je spôsobená kombináciou faktorov. Jedným faktorom sú prísne opatrenia na sociálny odstup s regulačnými zásahmi voči súkromným spoločnostiam v online, realitnom a vzdelávacom sektore. Ďalším faktorom boli problémy vyplývajúce z rýchleho ekonomického rastu Číny. K problémom Číny patria aj dostupnosť zdravotnej starostlivosti, rodová nerovnosť a energetická chudoba. Pandémia COVID-19 mala negatívny vplyv na ženy, či v podobe nezamestnanosti alebo opustenia trhu práce. Okrem toho pandémia podporila zvyšovanie sociálnych nerovností. V kontexte klimatických zmien je odolnosť rozhodujúca pre zvládnutie ich dopadov. V prepojení na pandémiu a znečistenie ovzdušia emisiami sa zvýšila úmrtnosť na choroby dýchacích ciest, zároveň extrémne klimatické udalosti spôsobujú v Číne každoročne tisícky úmrtí. Na zlepšenie odolnosti je nutné analyzovať vzájomné väzby medzi rôznymi sociálno-ekonomickými procesmi a identifikovať faktory, ktoré ovplyvňujú ich odolnosť. Implementácia riešení si vyžaduje komplexný prístup a spoluprácu na všetkých úrovniach. Vláda zohráva kľúčovú rolu pri tvorbe politik a vytváraní stimulov pre posilnenie odolnosti. Avšak dôležité je, aby sa zapojil aj súkromný sektor s investíciami do inovatívnych a udržateľných riešení. Esenciálnou súčasťou je aj spolupráca občianskej spoločnosti, ktorej úlohou je obhajovanie politik, ktoré budujú udržateľnú budúcnosť pre Čínu. (QINGLONG, 2023)

Významnou zmenou v poslednom období je orientácia Číny na prechod smerom k udržateľnej budúcnosti. S prechodom čínskeho hospodárskeho rozvoja k environmentálne udržateľnému sa mení aj myslenie týkajúce sa spotreby, ktorá začína byť prepojená so zdravým životným štýlom a životným prostredím. Vo vzťahu k zeleným investíciám, Čína v roku 2022 investovala 546 miliárd USD do prechodu k udržateľným energiám, čo viedlo k ich vedúcemu postaveniu v technológiách ako solárna energia alebo autobatérie pre elektromobily. Dôkazom je 80 % produkcia svetovej kapacity solárnej výroby v Číne. Dominantné postavenie Číny v elektromobilite je podložené ich trhovým podielom. Top 10 výrobcov elektromobilov tvorí 65 % celého trhu s elektromobilmi, na prvom mieste je Tesla, avšak očakáva sa, že čínska spoločnosť BYD ju v blízkej budúcnosti nahradí na prvej priečke. A kumulatívny trhový podiel čínskych spoločností v top 10 tvorí už teraz 29,5 % celkového trhu. (LU, 2024) Ďalším významným míľnikom je prehlásenie Číny k uhlíkovej neutralite do roku 2060, ktoré len potvrdilo záväzok Číny k udržateľným riešeniam.

Pozitívny vývoj si v Číne užívajú kapitálové trhy, ktoré sa výrazne rozrástli a očakáva sa, že sa ešte rozšíria z 30 biliónov na 100 biliónov v najbližšej dekáde. Nová orientácia Číny na inovácie a modernizáciu je aj vďaka proaktívnym verejným investíciám do vzdelávania v oblasti vedy a výskumu veľmi úspešnou. Čína už teraz zaujíma vedúce postavenie v inováciách. V súčasnosti Čína zodpovedá za najviac patentových prihlášok na svete. Za rok 2022 bolo podaných 1,58 milióna patentových prihlášok, čo predstavuje zhruba trojnásobok patentových prihlášok v USA. 46,8 percenta zo svetových patentových prihlášok prichádza z Číny. Patentové prihlášky v Číne sa orientujú hlavne na digitálne komunikácie, počítačové technológie, elektronické stroje a energie. (WIPO, 2023) Čína je tiež domovom pre druhú najväčšiu skupinu technologických jednorozčcov po USA. Označenie jednorozčcov patrí súkromným spoločnostiam s ocenením najmenej 1 miliardy USD. Spoločne všetky spomínané faktory napovedajú o svetlej budúcnosti pre Čínu a to aj napriek výzvam, ktorým čelí. Čína zostáva naďalej globálnym hráčom, posilňuje svoje postavenie vo viacerých sférach a adresuje svoje problémy. Tieto skutočnosti nám hovoria o tom, že pomaly dochádza k dlhodobej štrukturálnej zmene na globálnych trhoch, a to posunu ťažiska zo západu na východ. (AGUZIN, 2024; CHEN, 2023)

Avšak ako to už býva, názorov na budúcnosť Číny je niekoľko. Napríklad článok NikkeiAsia naznačuje, že výhľad pre čínsku ekonomiku je neistý a to z viacerých dôvodov. Ako hlavné dôvody uvádza spomalenie ekonomického rastu, problémy na trhu s nehnuteľnosťami a demografické výzvy spojené so starnutím obyvateľstva. Ďalej uvádza, že opatrenia čínskej vlády na stimuláciu ekonomiky sú nedostačujúce a situácia si pýta komplexný plán. A tak cieľ ratu HDP Číny by mohol byť v najbližších rokoch ťažko dosiahnuteľný, čím je nepravdepodobné, že by mohla v blízkej budúcnosti prekonať ekonomiku USA. Avšak článok spomína, že výsledky prezidentských volieb by mohli priniesť pre Čínu príležitosti na posilnenie svojho ekonomického a geopolitického vplyvu. (SAITO, 2024) Zároveň do hry prichádza nová krajina, India. India, ktorá sa dlho považovala za chudobnejšiu sestru Číny začína byť silným ekonomickým hráčom. V roku 2022 obsadila piatu priečku v HDP, odhady hovoria, že do roku 2030 by mohla byť na treťom mieste. Ekonomické reformy, rastúca stredná trieda a presúvanie výroby z Číny do Indie podporujú jej ekonomický rast. Ďalším faktorom je aj silný domáci dopyt, podporený najväčšou populáciou na svete. Výsledkom spomínaných faktorov vznikol ďalší kandidát pre titul supervelmoci. A tak sa do súboja medzi Čínou a Spojenými štátmi pridáva India s priaznivými vyhlídkami do budúcnosti. (FARRER, 2022)

4 Záver

Čína hrala v histórii medzinárodného obchodu významnú rolu po stáročia. Po rozkvetení hodvábnjej cesty, avšak nastalo obdobie úpadku, kedy Čína čelila vnútorným a vonkajším výzvam, ktoré viedli k strate jej prominentného postavenia v medzinárodnom obchode. Napriek výzvam sa podarilo Číne transformovať a rozbehnúť fenomenálny rast ekonomiky v posledných desaťročiach. Jedným z cieľov práce bolo priblížiť jej historický vývoj pre plné pochopenie kontextu príbehu Číny. V chronologickom slede udalostí sme sa dostali k aktuálnemu postaveniu Číny vo svetovom hospodárstve. Daná časť mala za úlohu poskytnúť pohľad na vývoj Číny v posledných rokoch a jej angažovanosť na globálnej sfére. Významnou súčasťou je BRI, vďaka ktorej nám bol poskytnutý náhľad do predstáv Číny o jej budúcnosti. BRI zostáva kľúčovým nástrojom pre ekonomickú spoluprácu Číny so zahraničím a to aj po 10 rokoch jej existencie. Ambiciózne snahy Číny v rámci BRI naznačujú jej túžbu po posilnení pozície globálneho lídra, rozšírení sféry vplyvu a budovaní nových strategických partnerstiev, ako aj upevňovaní už existujúcich. Avšak ako sa ukázalo BRI je stále z veľkej časti projektom budúcnosti a v mnohých prípadoch nepriniesla také úžitky ako sa očakávalo.

Úvod výsledkov práce zobrazuje pozoruhodný nárast podielu Číny na globálnych exportoch, čím kladie základy pre analýzu podielu pridanej hodnoty na svetovom outpute. Z analýzy grafov sme dospeli k záveru, že Čína postupne navyšuje podiel pridanej hodnoty na jej exportoch. V poslednom pozorovanom roku 2022 to nestačilo na svetové prvenstvo, avšak ak by tento trend pokračoval Čína by mala v najbližších rokoch prevziať prvenstvo od Spojených štátov. Z porovnania podielu na hrubej svetovej produkcii sme však zistili, že Čína už jasne dominuje v tejto kategórii. Po etablovaní pozície Číny v svetovej produkcii sme sa posunuli ku štatistikám zahraničného obchodu Číny. Priblížili sme teritoriálnu a komoditnú štruktúru zahraničného obchodu Číny. Z analýzy komoditnej štruktúry bol zjavný postupný posun Číny k produktom s vyššou pridanou hodnotou a technologickému sektoru. Aktuálne importy Číny zväčša slúžili potrebám silného priemyslu a najviac exportované suroviny boli produkty technologického alebo automobilového priemyslu. Z údajov bol zjavný posun od pôvodného textilného priemyslu k súčasnému technologickému a automobilovému. Na teritoriálnej štruktúre sme mohli vidieť značný podpis iniciatívy BRI, ktorá sa zaslúžila o diverzifikáciu obchodných partnerov. Údaje nám poukázali na znižujúci sa podiel tradičných obchodných partnerov na importe a exporte.

Zároveň sme identifikovali nárast u rozvojových krajín a susedov z Ázie. Vďaka týmto trendom sme odhalili novú orientáciu Číny.

Zhodnotili sme bilaterálne vzťahy Číny so Slovenskou republikou. Čína tvorí značnú časť slovenských exportov a importov, avšak importy z Číny značne prevyšujú slovenské exporty. Súčasne sme analyzovali vplyv podpísania memoranda o porozumení. Zistené výsledky nepreukázali signifikantný dopad na obchod s Čínou ani na objem priamych zahraničných investícií z Číny. Zároveň sme riešili problematiku implementácie spolupráce s Čínou. V tejto súvislosti sme dospeli k záveru, že pre efektívne rozširovanie vzťahov s Čínou, je vhodnejšie konať na regionálnej úrovni v rámci EÚ.

Finálnou časťou práce boli vyhliadky Číny do budúcnosti. V tejto časti sme sa snažili zodpovedať na otázku, či bude Čína svetovou superveľmocou aj napriek jej vnútorným problémom. Z pohľadu ratingových agentúr vyhliadky pre Čínu nie sú až také svetlé, avšak po prihliadnutí na možnosti a schopnosti Číny jej problémy ubúdajú na závažnosti. Významnými sú stratégie, ktoré zohľadňujú jej problémy a snažia sa predísť aj budúcim. Snahy Číny o navýšenie domáceho dopytu, podporu urbanizácie a jej vedúce postavenie v inováciách jej zaručujú štatút superveľmoci. Na základe predikcií môžeme konštatovať, že k tradičným superveľmociam sa pridáva aj India, ktorá už v súčasnosti obsadzuje piatu priečku v HDP a bude len naberať na moci. Zároveň sme čiastočne zodpovedali otázku, v čom spočíva stratégia Číny do budúcnosti. Z nedávnych krokov Číny je zjavné, že Čína chystá zásadnú transformáciu smerom k ekonomike poháňanej domácim dopytom, čím využíva silný domáci trh.

Zoznam použitej literatúry

AGUZIN, Nicolas. 3 reasons to take the long view on China. World Economic Forum [online]. 2024 [cit. 2024-04-22]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/agenda/2024/01/china-future-trends/>

BALDWIN, Richard. China is the world's sole manufacturing superpower: A line sketch of the rise. Vox [online]. 2024 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://cepr.org/voxeu/columns/china-worlds-sole-manufacturing-superpower-line-sketch-rise>

CARTWRIGHT, Mark. Song Dynasty. In *World History Encyclopedia*. [online]. Spojené kráľovstvo: World History Publishing, 26.9.2017 [cit. 2024-04-22]. Dostupné na: https://www.worldhistory.org/Song_Dynasty/.

CARTWRIGHT, Mark. Sui Dynasty. In *World History Encyclopedia*. [online]. Spojené kráľovstvo: World History Publishing, 22.9.2017 [cit. 2024-04-22]. Dostupné na: https://www.worldhistory.org/Sui_Dynasty/.

CARTWRIGHT, Mark. Yuan Dynasty. In *World History Encyclopedia*. [online]. Spojené kráľovstvo: World History Publishing, 29.10.2019 [cit. 2024-04-22]. Dostupné na: https://www.worldhistory.org/Yuan_Dynasty/.

CLYDESDALE, Heather. Objects of Fascination: Encountering Six Dynasties China through Material Culture. In *Asia in World History: Comparisons, Connections, and Conflicts*. U.S.A.: Association for Asian studies, 2021 [cit. 2024-04-22], roč. 26., s. 32-36. ISSN 1090-6851

COUTAZ, Gregory. International Journal of China Studies [online]. 2021 [cit. 2024-04-15]. ISSN 2180-3250. Dostupné z: <https://ejournal.um.edu.my/index.php/IJCS/issue/view/2041>

ČÁKY, M. Prenikanie európskych ľavicových ideológií do Číny: anarchizmu a marxizmu. In *Slovenská politologická revue* [online]. 2004 [cit. 2024-04-22], č. 4, 35 s. Dostupné na: https://sjps.fsvucm.sk/Articles/04_4_3.pdf.

DEZENSKI, Elaine. China's Belt and Road Initiative is bringing new risks to Europe. Euronews. [online]. 2024 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/my-europe/2024/02/28/chinas-belt-and-road-initiative-is-bringing-new-risks-to-europe>

DOUGLAS, Jason. China's Factories Drive Uneven Economic Recovery. *The Wall Street Journal* [online]. 2024 [cit. 2024-04-18]. Dostupné z: https://www.wsj.com/world/china/china-first-quarter-economic-growth-beats-market-expectations-0d363c90?mod=Searchresults_pos2&page=1

DRAKOVÁ, Silvia. Vývoj zahraničného obchodu Číny v kontexte jej postavenia vo svetovom obchode. In *Medzinárodné vzťahy: vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy*. Bratislava: Fakulta medzinárodných vzťahov EU, 2013 [cit. 2024-04-22], 11(4), 97-115. ISSN 1336-1562

EUROSTAT. China-EU- international trade in goods statistics [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=China-EU_-_international_trade_in_goods_statistics

EVANOVÁ, Jitka. Rostoucí angažmá Číny v mírových operacích OSN: <The> Growing role of China in UN peacekeeping operations. *Mezinárodní vztahy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012 [cit. 2024-04-22], 47(1), 60-82. ISSN 0323-1844.

FARRER, Martin. India is quietly laying claim to economic superpower status. *The Guardian* [online]. 2022 [cit. 2024-04-26]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2022/sep/12/india-is-quietly-laying-claim-to-economic-superpower-status>

HOYLE, Henry a Sonali JAIN-CHANDRA. China's Real Estate Sector: Managing the Medium-Term Slowdown. *International Monetary Fund* [online]. 2024 [cit. 2024-04-18]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/02/02/cf-chinas-real-estate-sector-managing-the-medium-term-slowdown>

CHEN, Zishu. AMNC23: Noteworthy trends in China, according to 6 experts [online]. 2023 [cit. 2024-04-22]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/agenda/2023/06/what-are-the-future-trends-to-watch-out-for-in-china-6-experts-explain/>

Kaš'áková E., Luptáková A., Družbacká B. (2022) EU — China trade cooperation in the context of the BRI: Analysis and perspectives on different examples of the EU countries. *St Petersburg University Journal of Economic Studies*, vol. 38, iss. 1, pp. 3–25. <https://doi.org/10.21638/spbu05.2022.101>

LEI, Li. Urbanization to be major growth driver. ChinaDaily [online]. 2023 [cit. 2024-04-27]. Dostupné z:

<https://www.chinadaily.com.cn/a/202302/06/WS63e03e2aa31057c47ebad052.html>

LU, Marcus. Visualizing Global Electric Vehicle Sales in 2023, by Market Share [online]. 2024 [cit. 2024-04-22]. Dostupné z: <https://www.visualcapitalist.com/visualizing-global-electric-vehicle-sales-in-2023-by-market-share/>

MARK, Emily. Tang Dynasty. In *World History Encyclopedia*. [online]. Spojené kráľovstvo: World History Publishing, 28.2.2016 [cit. 2024-04-22]. Dostupné na: https://www.worldhistory.org/Tang_Dynasty/.

MARK, Joshua J. Han Dynasty. In *World History Encyclopedia*. [online]. Spojené kráľovstvo: World History Publishing, 3.7.2020 [cit. 2024-04-22]. Dostupné na: https://www.worldhistory.org/Han_Dynasty/.

MAZZOCCO, Ilaria a Andrea PALAZZI. Italy Withdraws from China's Belt and Road Initiative. CSIS [online]. 2023 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.csis.org/analysis/italy-withdraws-chinas-belt-and-road-initiative>

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. Struggle to restore China's lawful seat in the United Nations [online]. 2014 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: https://www.fmprc.gov.cn/eng/ziliao_665539/3602_665543/3604_665547/200011/t2000117_697805.html

MOONIS, Ahmar. When communist China became a UN member. In: Tribune [online]. 2021 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://tribune.com.pk/story/2325134/when-communist-china-became-a-un-member>

NATIONAL BUREAU OF STATISTICS OF CHINA. Average Wage of Employed Persons in Urban units [online]. [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://data.stats.gov.cn/english/easyquery.htm?cn=C01>

OECD. ACTIVE WITH THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA [online]. 2018 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/china/china-and-oecd.htm>

PANG, Kelly. *The Three Kingdoms Period (AD 220-280) – Heroes Emerged in Troubled Times*. [online]. 21.11.2023 [cit. 2024-04-22]. Dostupné na:

https://www.chinahighlights.com/travelguide/china-history/three-kingdoms.htm?utm_content=cmp-true.

PFAFF, Philip. Paper Money in Early China. In *The BRC Journal of Advances in Business* [online]. New York: Cambria Press, 15.3. 2010 [cit. 2024-04-22], roč. 1. č. 1, s. 55-68.

ISSN 2152-8667. Dostupné na:

<https://www.cambriainstitute.com/journals/advb19v1n1y2010f55.pdf>.

PINES, Yuri. *China, imperial: 1. Qin dynasty, 221-207 BCE*. [online]. Chichester: Wiley-Blackwell, 2016 [cit. 2024-04-22], s. 1-5. Dostupné na:

https://www.academia.edu/23965745/China_imperial_1_Qin_dynasty_221_207_BCE.

QINGLONG, Shao. Assessing the sustainability of socio-economic boundaries in China: a downscaled “safe and just space” framework [online]. 2023 [cit. 2024-04-27]. Dostupné z:

<https://www.nature.com/articles/s44168-023-00062-5>

QUAN, Chris. Qing Dynasty: Manchu, Key Events, Emperors, Achievements. In *China Highlights*. [online]. 7.10.2023 [cit. 2024-04-22]. Dostupné na:

<https://www.chinahighlights.com/travelguide/china-history/the-qing-dynasty.htm>.

REDDY, Rahul. China in the Indian ocean region [online]. 2022 [cit. 2024-04-16].

Dostupné z: <https://orcasia.org/article/296/china-in-the-indian-ocean-region>

ROSPUTINSKÝ, Peter. Úvod do štúdia medzinárodných organizácií. Banská Bystrica, 2011 [cit. 2024-04-22]. ISBN 978-80-557-0313-8.

RUTA, Michele. Belt and Road Initiative. In *The World Bank* [online]. 29.3.2018 [cit.

2024-04-22]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/topic/regional-integration/brief/belt-and-road-initiative>.

SAITO, Yuta. China economy overtaking U.S. is increasingly unlikely: ex-IMF official. *NikkeiAsia* [online]. 2024 [cit. 2024-04-23]. Dostupné z:

<https://asia.nikkei.com/Economy/China-economy-overtaking-U.S.-is-increasingly-unlikely-ex-IMF-official>

ŠIMALČÍK, Matej. Investičná dohoda s Čínou a zlaté tel'a európskej jednoty. *Euractiv* [online]. 2021 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: [https://euractiv.sk/section/vonkajsie-](https://euractiv.sk/section/vonkajsie-vztahy/opinion/investicna-dohoda-s-cinou-a-zlate-tela-europskej-jednoty/)

[vztahy/opinion/investicna-dohoda-s-cinou-a-zlate-tela-europskej-jednoty/](https://euractiv.sk/section/vonkajsie-vztahy/opinion/investicna-dohoda-s-cinou-a-zlate-tela-europskej-jednoty/)

The Economist. How China's Belt and Road Initiative is changing the world. In The Economist [online]. Londýn: The Economist Group, 17.10.2023 [cit. 2024-04-22]. ISSN 0013-0613. Dostupné na: https://www.economist.com/the-economist-explains/2023/10/17/how-chinas-belt-and-road-initiative-is-changing?utm_medium=cpc.adword.pd&utm_source=google&ppccampaignID=18151738051&ppcadID=&utm_campaign=a.22brand_pmax&utm_content=conversion.direct-

THE STATE COUNCIL INFORMATION OFFICE THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. China expands trade with BRI countries in past decade [online]. 2023 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: http://english.scio.gov.cn/pressroom/2023-10/11/content_116738033.htm

THOMAS, Matthew. Fitch Cuts China's Outlook as Fiscal Strain Starts to Bite. The Wall Street Journal [online]. 2024 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: https://www.wsj.com/world/china/fitch-ratings-cuts-outlook-for-chinas-long-term-foreign-debt-to-negative-16c690d3?mod=Searchresults_pos3&page=1

U.S. ENERGY INFORMATION ADMINISTRATION. U.S. energy facts explained [online]. 2023 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.eia.gov/energyexplained/us-energy-facts/>

UGGERUD, Kristoffer. Ming Dynasty: The Rise & Fall of China's Despotic State. In *The Collector*. [online]. 20.7.2023 [cit. 2024-04-22]. Dostupné na: <https://www.thecollector.com/ming-dynasty-overview/>.

WACKER, Gudrun. China's role in G20 / BRICS and Implications [online]. 2014 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://cn.boell.org/en/2014/07/27/chinas-role-g20-brics-and-implications>

WANG, Jue. China-IMF Collaboration: Toward the Leadership in Global Monetary Governance. *Chinese Political Science Review* [online]. 2017, (3), 62-80 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s41111-017-0085-8#citeas>

WONG, Jacky. China Shock 2.0 Will Be Different. The Wall Street Journal [online]. 2024 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: https://www.wsj.com/world/china/china-shock-2-0-will-be-different-027d5d30?mod=Searchresults_pos3&page=1

WORLD BANK. GDP per capita (current US\$) - China [online]. [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>

World Energy Balances 2023 Highlights. IEA [online]. 2023 [cit. 2024-04-28]. Dostupné z: <https://www.iea.org/data-and-statistics/data-product/world-energy-statistics-and-balances#world-energy-balances>

World Intellectual Property Indicators Report: Record Number of Patent Applications Filed Worldwide in 2022. In: WIPO [online]. Geneva, 2023 [cit. 2024-04-26]. Dostupné z: https://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2023/article_0013.html

WORLD TRADE ORGANIZATION. Trade Policy Review of China [online]. 2021 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s415_e.pdf

YUE, Qu, Fang CAI a Zhang XIAOBO. Flying geese in China [online]. 2012 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://eastasiaforum.org/2012/11/22/flying-geese-in-china/>

ZHAO, Minghao. What is China's role in the BRICS? World Economic Forum [online]. 2015 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/agenda/2015/07/what-is-chinas-role-in-the-brics/>